

İKTİSAT BİLİMİNDE KADIN İNİSİYATİFİ (İBKİ)

I. ULUSAL İBKİ KONFERANSI ÖZET KİTABI

16-17 Mart 2026

Ankara

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ODTÜ
METU

TEDU
TAM

ceidizler
TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN
İZLENMESİ PROJESİ FAZ III

SINK

© 2026 İktisat Biliminde Kadın İnisiyatifi (İBKİ)

Tüm hakları saklıdır.

ISBN: 978-625-00-4008-9

Bu kitap, 16-17 Mart 2026 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen I. Ulusal İBKİ Konferansı’nda sunulan bildirilerin özetlerini içermektedir.

Bu kitapta yer alan görüşler yazarlara aittir.

KONFERANS HAKKINDA

İktisat Biliminde Kadın İnisiyatifi (İBKİ) tarafından düzenlenen ve “Bilim – Dayanışma – Eşitlik” teması etrafında şekillenen I. Ulusal İBKİ Konferansı, 16-17 Mart 2026 tarihlerinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. İki gün boyunca düzenlenen oturumlar, poster sunumları ve etkileşimli etkinlikler, katılımcılara çalışmalarını paylaşma ve tartışma imkânı sunmuştur. Konferans, yalnızca akademik bir bilgi paylaşım platformu olmanın ötesinde, bilimsel dayanışmayı güçlendiren ve yeni iş birliklerine zemin hazırlayan bir buluşma noktası olmuştur. Konferansta sunulan çalışmalar, toplumsal cinsiyet ve iktisat kesişimini merkeze alan katkıların yanı sıra, iktisadın farklı alt alanlarını kapsayan geniş bir konu çeşitliliği sunmaktadır. Bu yönüyle konferans, farklı araştırma alanları arasında etkileşimi teşvik eden kapsayıcı bir akademik platform niteliği taşımaktadır.

Düzenleme Kurulu

Ayça Tekin-Koru (TED Üniversitesi)
Ayşe Özgür Pehlivan (TOBB ETÜ)
Dilek Başar (Hacettepe Üniversitesi)
Emel Memiş (Ankara Üniversitesi)
Güneş Aşık (ODTÜ)
Pınar Derin-Güre (ODTÜ)
Selcen Öztürk (Hacettepe Üniversitesi)
Yeşim Üçdoğruk Gürel (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Bilim Kurulu

Arzu Akkoyunlu (Hacettepe Üniversitesi)
Burak Ünveren (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Burça Kızılırmak (Ankara Üniversitesi)
Burçhan Sakarya (Başkent Üniversitesi)
Cavit Görkem Destan (TED Üniversitesi)
Dilek Çetin (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Ebru Voyvoda (ODTÜ)
Elif Akbostancı (ODTÜ)
Hakan Mıhçı (Başkent Üniversitesi)
Halis Murat Yıldız (Toronto Metropolitan Üniversitesi)
Hasan Cömert (Trinity College)
İpek İlkaracan (İstanbul Teknik Üniversitesi)
İsmail Sağlam (TOBB ETÜ)
Korhan Gökmenoğlu (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Meltem Dayıoğlu (TED Üniversitesi)
Murad Tiryakioğlu (Afyon Kocatepe Üniversitesi)
Mürüvvet Büyükboyacı-Hanay (ODTÜ)
Müslüme Narin (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Nazire Nergiz Dinçer (TED Üniversitesi)
Sevinç Mıhçı (Hacettepe Üniversitesi)
Onur Yeni (Hacettepe Üniversitesi)
Ünay Tamgaç-Tezcan (TOBB ETÜ)

ÖNSÖZ

İktisat Biliminde Kadın İnisiyatifi (İBKİ), iktisat disiplininde toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin görünür kılınmasına katkı sunmak ve bu eşitsizliklerin bilimsel bir zeminde tartışılmasını teşvik etmek amacıyla ortaya çıkmış bir akademik girişimdir. Bu çerçevede İBKİ, toplumsal cinsiyet perspektifini iktisadi analizlerin önemli bir bileşeni olarak ele alırken, aynı zamanda disiplinin farklı alt alanlarında yürütülen çalışmaları destekleyen kapsayıcı bir akademik ortamın gelişimini amaçlamaktadır.

İnisiyatif, iktisat literatüründe tarihsel olarak yeniden üretilen yapısal eşitsizlikleri, özellikle toplumsal cinsiyet temelli olanları, veri temelli ve eleştirel yaklaşımlarla analiz etmeyi; bu analizler aracılığıyla akademik tartışmalara ve politika süreçlerine katkı sunmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte, farklı araştırma alanlarından gelen çalışmalar arasında etkileşimi teşvik eden, bilimsel üretimi ve dayanışmayı güçlendiren bir platform oluşturmak da İBKİ'nin temel amaçları arasında yer almaktadır.

Bu doğrultuda düzenlenen I. Ulusal İBKİ Konferansı, 16–17 Mart 2026 tarihlerinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Konferans, iktisadın farklı alt alanlarında çalışan araştırmacıları bir araya getirerek disiplinler arası etkileşimi güçlendiren ve çeşitli araştırma konularını kapsayan zengin bir tartışma ortamı sunmuştur.

Bu özet kitabı, konferansta sunulan çalışmaların kısa özetlerini bir araya getirerek hem akademik bir kayıt oluşturmayı hem de gelecekte yürütülecek araştırmalar ve iş birlikleri için bir referans kaynağı sunmayı amaçlamaktadır. Kitapta yer alan katkıların, toplumsal cinsiyet perspektifinin iktisat disiplinindeki yerini güçlendirmeye ve bu alandaki bilimsel üretimi teşvik etmeye katkı sağlaması temenni edilmektedir.

Bu yayının hazırlanmasına katkı sunan tüm yazarlara, düzenleme kuruluna ve bilim kuruluna teşekkür ederiz.

Düzenleme Kurulu adına
İktisat Biliminde Kadın İnisiyatifi (İBKİ)

16 Mart 2026 - ODTÜ KKM B Salonu

09.00-09.30	Kayıt
09.30-09.45	Açılış Konuşmaları İBKİ – Ayça Tekin-Koru , CEID – Gülay Toksöz , ODTÜ – İlkay Şendeniz Yüncü
09.45-11.45	<i>Toplumsal Cinsiyetin Ekonomi Politikası: Kurumlar, Piyasalar ve Teknoloji</i> Güneş Aşık , “Kadınları Şiddetten Korumak: Türkiye’de ŞÖNİM’lerin Yakın İlişki Şiddeti Üzerindeki Etkileri” Erkan Erdil , “Teknoloji Toplumsal Cinsiyet Yanlı mıdır?” Esra Gedik , “Vicdan Mı Emek Mi? Hayvan Bakımının Feminist İktisadı” Pınar Derin Güre , “Türkiye’de İktisat Biliminde Kadınların Karşılaştığı Eşitsizlikler: Mülakatlarla Vurgulanmış Farklılıklar” Ayben Koy , “Yönetim Kurulunda Kadın Temsiliyeti Şirketlerin Sermaye Maliyeti Açısından Bir Avantaj mı?”
11.45-12.00	Kahve Arası
12.00-13.30	Bildiriler
13.30-14.30	Öğle Yemeği
14.30-15.30	Bildiriler
15.30-15.45	Hızlı Tanış (Speed Networking) Bilgilendirme
15.45-17.00	Hızlı Tanış (Speed Networking)
17.00-18.00	Networking Kahve Arası
19.00-	Akşam Yemeği, ODTÜ Mezunlar Derneği

17 Mart 2026- ODTÜ İİBF Çobanoğlu Salonu

09.30-10.30	Kahve İkramı
10.30-12:30	<i>Mobbing Üniversiteler ve Toplumsal Cinsiyet</i> Arzu Akkoyunlu Wigley ve Özlem Sert

Makro İktisat

Adviye Hazal Güzel, “The Performance of Inflation Targeting Regimes in Emerging and Developing Countries: A Propensity Score Matching Approach”

Aylin Kurt ve **Tunç Durmaz**, “Central Bank Digital Currencies as an Instrument to Enhance Cross Border Payments”

Wbrst Worku Geresu, “The Structural Paradox of Turkish Capital Markets: Depth vs. Liquidity (2002-2023)”

Oyun Teorisi

Ayşe Sevide Gevrek ve İsmail Sağlam, “Genetic Algorithm Learning in Non-Cooperative Games: Equilibrium Refinements And Evolutionary Stability”

Ayça Düldül ve Burak Ünveren, “Karma Strateji Nash Dengesi: Konum Oyunlarında Ampirik Bir Doğrulama”

Mürüvvet Büyükboyacı, Gönül Doğan ve Kübra Gürallar, “The Spillover Effect of Group Decision-Making and Decision Rules on Individual Behavior”

Çevre-Enerji İktisadı

Fatma Taşdemir, Derya Tabiloğlu ve Tuğsad Elpe, “Sektör Düzeyinde Kirlilik Sığınağı Hipotezi: Farklı Ülke Grupları için Ampirik Bulgular”

Furkan Tüzün, Pınar Derin-Güre, Besim Can Zırh ve Erkan Erdil, “Measuring and Understanding Industrial Solar Deployment: A Mixed-Methods Approach”

İlkay Şendeniz Yüncü, Ayça Tekin Kuru ve Işıl Sevilay Yılmaz, “Mind the Gap: Institutional Credibility, Carbon Intensity and Sustainability Performance”

Politik İktisat

Gökhan Tosun, “Homo Ludens Ekonomisi ve Toplumsal Cinsiyet: Rasyonallite, Oyun ve Anlam Üzerinden bir İktisat Eleştirisi”

Gizem Esra Kızıl, “Kadınların Yapabilirliği ve Kamusal Sorumluluk: Normatif Bir Çerçeve”

Ece İrem Sever, “The Effects of Neoliberal Economic Policies on Gender Inequality: The Political Economy of Feminist Response in Chile”

Seda Keklik, “Kapitalist Krizin Yer Değiştirmesi Türkiye’de Atık İthalatına Eleştirel Gerçekçi Bir Analiz”

Sanayi İktisadı

Fatma Taşdemir, “Capital Flows, Deindustrialization and Servicification: International Evidence”

Seda Köymen Özer, “Multinationals and Environmental Goods Innovation”

Ayşe Yağmur Ateşok, Pınar Derin-Güre ve Seda Ekmen-Özçelik, “Examining the Competitiveness of Solar Energy Products at the Macro Scale: An Empirical Analysis”

Kadın Emegi-Tarım

Ali Emrah Şahin ve Arzu Berber, “Türkiye’de Tarımsal Üretim Süreçlerindeki Değişimin Kırsalda Kadın Emek Gücü Açısından Değerlendirilmesi”

Ali Emrah Şahin ve Gamze Doğdu Yüçetürk, “İklim Adaleti ve Cinsiyete Dayalı Ekonomik Kırılganlık: Çevresel Felaketlerin Kadınlar Üzerindeki Gizli Maliyetleri”

Simay Özmen, “Görünmez Kadınlardan Sürdürülebilir Kalkınmaya: Türkiye’de Bölgesel Gelişme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği”

İşgücü Piyasası-Eğitim

Mehmet Can Altın ve Ekin Bal, “Türkiye’de MESEM’ler: Ölümle Yaşam Arasında Eğitim”

Fadime İrem Doğan, “From Prison to the Labor Market: Spatial Effects of Prison Releases on Employment in Turkey”

Toplumsal Cinsiyet-Emek

Ayşenur Karakaş Aydınbakar ve Nilay Yörük Toraman, “Cinsiyet Temelinde Evlilik Niyetleri: Türkiye’de Ekonomik Güvenliğin Boyutları”

Saadet Yağmur Kumcu, “Kadınların İşgücüne Katılımı, Doğurganlık ve Ekonomik Gelişme: Emek İstihdam Bağımsızlığı Modeli ile İnsan Hakları Temelli Bir Çerçeve”

Politik İktisat- Kadın Emeği

Ayşe Feyza şahinkuşu Özdamar, “Mihriban Sarıbulak- İktisat Tarihinde Görsel Analiz Üzerine Bir Deneme: “1970-1990 Arası Türk Sinemasında Kadın Emeğinin Tasviri””

TOPLUMSAL CİNSİYETİN EKONOMİ POLİTİĞİ: KURUMLAR, PİYASALAR VE TEKNOLOJİ

Yönetim Kurulunda Kadın Temsiliyeti Şirketlerin Sermaye Maliyeti Açısından Bir Avantaj mı?

Mehmet Yusuf GÜNGÖR, Ayben KOY

Bu çalışma, kurumsal yönetim kalitesi ile sermaye maliyeti arasındaki ilişkiyi, özellikle de yönetim kurulunda kadın temsiline etkisine odaklanarak incelemektedir. Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi'nde (XKURY) listelenen firmalardan elde edilen ampirik veriler kullanılarak, analiz 2010-2022 dönemini kapsayan 20 şirketten oluşan dengeli bir panel veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bulgular, genel örneklem içinde şeffaflık puanının (KAS) sermaye maliyetinde artışla ilişkili olduğunu, yönetim kurulu yapısı puanının (YK) ise bunu önemli ölçüde azalttığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, alt örneklem analizinden elde edilen sonuçlar, yönetim kurullarında en az %25 kadın temsiline sahip firmaların daha düşük sermaye maliyetinden faydalandığını göstermektedir. Ampirik sonuçlar hem etkili yönetim kurulu yönetiminin hem de cinsiyet çeşitliliğinin yatırımcılar için firma güvenilirliğine olumlu katkıda bulunduğunu ve böylece finansman avantajları yarattığını göstermektedir. Genel olarak, çalışma, daha güçlü kurumsal yönetim uygulamalarının ve artan kadın yönetim kurulu katılımının yatırımcılar tarafından değerli bulunduğunu ve bunun da finansman maliyetlerinde azalmaya yansıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim; Sermaye Maliyeti; Cinsiyet Çeşitliliği

Is Female Representation on Board an Advantage for Companies in Terms of Cost of Capital?

This study examines the relationship between corporate governance quality and the cost of capital, with a particular focus on the impact of female board representation. Using empirical evidence from firms listed in the Borsa İstanbul Corporate Governance Index (XKURY), the analysis is based on a balanced panel dataset of 20 companies over the period 2010–2022. The findings reveal that, within the overall sample, the transparency score (KAS) is associated with an increase in the cost of capital, whereas the board structure score (YK) significantly reduces it. Furthermore, the results from the sub-sample analysis indicate that firms with at least 25% female representation on their boards benefit from a lower cost of capital. Empirical results suggest that both effective board governance and gender diversity contribute positively to firm credibility for investors, thereby creating financing advantages. Overall, the study provides that stronger corporate governance practices and increased female board participation are valued by investors and are reflected in reduced financing costs.

Keywords: Corporate Governance; Cost of Capital; Gender Diversity

Vicdan mı Emek mi? Hayvan Bakımının Feminist İktisadı

Esra GEDİK

Feminist iktisat literatürü, bakım emeğinin toplumsal yeniden üretimdeki merkezi rolünü uzun süredir vurgulamakta; bu emeğin büyük ölçüde kadınlar tarafından üstlenildiğini ve piyasa ile refah rejimleri tarafından sistematik biçimde görünmezleştirildiğini ortaya koymaktadır. Ancak bakım emeğine ilişkin bu tartışmalar çoğunlukla insan-merkezli bir çerçevede ele alınmakta; hayvanlara yönelik bakım pratikleri iktisadi bir analiz alanı olarak dışarıda bırakılmaktadır. Bu bildiri, söz konusu sınırı problematize ederek hayvan bakımını feminist iktisat perspektifinden ele almayı ve bakım emeği literatürünün analitik sınırlarını türlerarası bir yaklaşımla genişletmeyi amaçlamaktadır.

Çalışma, Türkiye bağlamında sokak hayvanları ve evcil hayvanlar etrafında şekillenen bakım pratiklerine odaklanmaktadır. Hayvan besleme, tedavi, sahiplendirme, barınma sağlama ve bakımın sürekliliğini üstlenme gibi faaliyetler, kadınların gündelik yaşamlarında önemli bir zaman, maddi kaynak ve duygusal emek gerektiren yeniden üretim pratikleri olarak ele alınmaktadır. Buna karşın bu faaliyetler çoğu zaman “vicdan”, “merhamet” ya da “gönüllülük” söylemleriyle tanımlanmakta; bu söylemsel çerçeve, bakımın emek boyutunu görünmez kılarak onu iktisadi analiz dışına itmektedir. Bildiri, bu görünmezliğin, devletin hayvan refahı alanındaki sorumluluklarından giderek çekilmesi ve bakım yükünün bireylere—özellikle kadınlara—aktarılmasıyla yakından ilişkili olduğunu ileri sürmektedir.

Nitel bir araştırma yaklaşımına dayanan çalışma, feminist iktisat, bakım emeği ve sosyal yeniden üretim literatürünün eleştirel bir değerlendirmesini, hayvan bakımını üstlenen kadınların gündelik deneyimlerine ilişkin gözlemler ve ikincil nitel verilerle birlikte ele almaktadır. Analiz, hayvan bakımının yalnızca ahlaki bir tercih ya da bireysel duyarlılık meselesi olarak değil, toplumsal cinsiyet rejimi, devlet politikaları ve iktisadi yapılarla iç içe geçmiş bir emek alanı olarak örgütlendiğini göstermektedir. Bu bildiri, hayvan bakımını feminist iktisadın analiz alanına dâhil ederek, bakım emeğinin insan-merkezli sınırlarını aşan türlerarası bir yeniden üretim perspektifi önermekte ve toplumsal cinsiyet, devlet politikaları ve iktisadi yapıların kesişiminde görünmezleştirilen bir emek alanını görünür kılmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Feminist iktisat, Bakım emeği, Sosyal yeniden üretim, İnsan–hayvan ilişkileri, Toplumsal cinsiyet.

Conscience or Labour? The Feminist Economics of Animal Care

Feminist economics literature has long emphasized the central role of care work in social reproduction, demonstrating that this labour is largely undertaken by women and systematically rendered invisible by markets and welfare regimes. Yet discussions of care work are typically framed within an anthropocentric perspective, leaving care practices directed at animals outside the scope of economic analysis. This paper aims to problematize this boundary by examining animal care from a feminist economics perspective and expanding the analytical limits of the care labour literature through a multispecies approach.

The study focuses on care practices organized around street animals and companion animals in the Turkish context. Activities such as feeding, providing veterinary treatment, facilitating adoption,

securing shelter, and sustaining continuity of care are examined as reproductive practices that demand significant time, material resources, and emotional labour in women's everyday lives. Yet these activities are frequently defined through discourses of "conscience," "compassion," or "voluntarism" — a discursive framing that renders the labour dimension of care invisible and pushes it outside the bounds of economic analysis. The paper argues that this invisibility is closely related to the state's gradual withdrawal from responsibilities in the domain of animal welfare and the transfer of the care burden onto individuals — women in particular.

Drawing on a qualitative research approach, the study combines a critical review of feminist economics, care labour, and social reproduction literature with observations and secondary qualitative data concerning the everyday experiences of women who undertake animal care. The analysis demonstrates that animal care is organized not merely as a moral choice or a matter of individual sensibility, but as a field of labour deeply intertwined with the gender regime, state policies, and economic structures. By incorporating animal care into the analytical field of feminist economics, this paper proposes a multispecies reproductive perspective that transcends the anthropocentric boundaries of care labour and aims to render visible a field of labour made invisible at the intersection of gender, state policies, and economic structures.

Keywords: Feminist economics, Care labour, Social reproduction, Human–animal relations, Gender.

BİLDİRİ ÖZETLERİ

MAKRO İKTİSAT

Gelişmekte Olan ve Yükselen Ekonomilerde Enflasyon Hedeflemesi Rejimlerinin Performansı: Eğilim Skoru Eşleştirme Yaklaşımı

Adviye Hazal GÜZEL

Enflasyon hedeflemesi (EH), yaygın olarak kullanılan bir para politikasıdır. Bu çalışmada, EH'nin gelişmekte olan ve yükselen ekonomilerde enflasyon, çıktı büyümesi, dolarizasyon, reel efektif döviz kuru (REK), REK oynaklığı, mali denge, çıktı oynaklığı ve enflasyon oynaklığı üzerindeki etkilerini eğilim skoru eşleştirme yöntemiyle inceliyoruz.

Eğilim skoru eşleştirme, EH uygulayan ülkeler ile uygulamayan ülkelerin eğilim skorlarına göre eşleştirilmesine dayanır. Bu iki grup arasındaki sonuçların ortalama farkı, ortalama tedavi etkisini (ATT) verir. Bu yöntemin temel amacı, öz-seçim problemini çözmektir. Eğilim skorları, EH'ye geçiş olasılığını gösterir ve bu skorlar bir probit modeli aracılığıyla tahmin edilebilir.

Ana analizimizde, EH'nin uygulanmasından sonra enflasyon ve GSYH büyümesinde azalma gözlenmektedir. Ayrıca, REK'teki düşüş, bir değer kaybına işaret etmektedir. Mali dengedeki artış, senyora gelirinin kaybindan sonra hükümetin vergi toplama konusunda daha etkin hale geldiğini göstermektedir. Bunun yanında, kişi başına GSYH oynaklığında ve GSYH oynaklığında artış görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, farklı probit modeli spesifikasyonlarına karşı da sağlamdır.

Bu çalışma, yalnızca enflasyon sonuçlarının ötesine geçerek, EH'nin benimsenmesiyle ilişkili daha geniş makroekonomik ödünleşmelere dair yeni ampirik kanıtlar sunmaktadır. Bulgular, EH'nin bu ekonomilerde istikrarlı büyüme sağlayabilmesi için kurumsal ve yapısal reformlarla desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dolarizasyon, Gelişmekte olan ülkeler, Enflasyon hedeflemesi, Makroekonomik oynaklık, Eğilim skoru eşleştirme, Reel efektif döviz kuru

The performance of inflation targeting regimes in emerging and developing countries: A propensity score matching approach

Inflation targeting (IT) is a widely used monetary policy. We examine the effects of it on emerging and developing countries' inflation, output growth, dollarization, real effective exchange rate (REER), REER volatility, fiscal balance, output volatility and inflation volatility via propensity score matching.

Propensity score matching is based on matching IT adopters and non-IT adopters on their propensity scores. The mean difference of the outcomes between these two is the average treatment effect (ATT). The main aim of it is to solve the self-selection problem. Propensity scores indicate the likelihood of adaptation of IT and these can be estimated via a probit model.

In our main analysis, there is a decrease in inflation and GDP growth after the introduction of IT. Moreover, there is a decrease in REER suggesting there is a depreciation. The increase in fiscal balance implies the government becomes more efficient in tax collection after the loss of the

seignorage income. There is also an increase in GDP per capita volatility and GDP volatility. Our results are robust to different probit model specifications.

By moving beyond inflation outcomes alone, this study provides new empirical evidence on the broader macroeconomic trade-offs associated with IT adoption in emerging and developing countries. The findings highlight that IT must be supported by institutional and structural reforms to achieve stable growth in these economies.

Keywords: Dollarization, Emerging countries, Inflation targeting, Macroeconomic volatility, Propensity score matching, Real effective exchange rate

Sınır Ötesi Ödemeleri Geliştirmek için Bir Araç Olarak Merkez Bankası Dijital Para

Aylin KURT, Tunç DURMAZ

Uluslararası ticaret, küresel ölçekteki dönemsel zorluklara rağmen artan bir küreselleşme eğilimiyle öne çıkmaktadır. Ülkelerin mal ve hizmet tedarikinde sergilediği eklemlenme, bu dinamizmin derinliğini kanıtlasa da çeşitli engeller varlığını sürdürmektedir. Özellikle işlem maliyetleri, bu engelleri oluşturan başlıca unsurlardan biridir. Bu çalışma, merkez bankası dijital para'nın (MBDP) söz konusu engelleri aşma potansiyelini değerlendirmektedir. Uluslararası ticarete işlem maliyetleri; verimsiz ödeme altyapıları, karmaşık döviz kuru dönüşümleri, mükerrer denetim gereklilikleri ve mutabakat gecikmeleri dahil olmak üzere çok sayıda sistemsel aksaklıktan kaynaklanmaktadır. MBDP'lerin sunduğu yenilikçi altyapı ve bütünleşme mekanizmaları, bu işlem maliyetlerini azaltmanın anahtarlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Çalışma, CBDC'lerin operasyonel mekanizmalarını, tanımlarını ve teknik altyapılarını açıklayarak işlem maliyetlerini azaltma potansiyelini incelemektedir. Ayrıca, hesap tabanlı ve jeton (token) tabanlı modeller arasındaki ayrımı ortaya koymakta ve merkez bankalarının dijital para ihraç motivasyonlarını değerlendirmek için dünyada yürütülmekte olan MBDP projelerini açıklamaktadır.

Teorik çerçeve, "e-CNY" adlı dijital para birimiyle MBDP inovasyonunda küresel lider olan Çin merkezli bir ampirik analizle desteklenmektedir. Poisson Sözde Maksimum Olabilirlik (PPML) tahmincisinin yanı sıra uygulanan dayanıklılık (robustness) sınamaları ile çalışma bulgularının geçerliliği teyit edilmiştir. Bu metodoloji aracılığıyla, işlem maliyetlerinin Çin ithalat ve ihracatı üzerindeki etkileri analiz edilmektedir. Veri erişilebilirliği nedeniyle model, mutabakat süreçlerinde rol oynayan havale maliyetlerini, işlem maliyeti için bir vekil değişken (proxy) olarak benimsemektedir.

Ekonometrik sonuçlar, teorik çerçevede ele alınan MBDP'nin uluslararası ticareti kolaylaştırıcı potansiyelini destekleyici niteliktedir. Bulgular, havale maliyetlerinin logaritmasındaki bir birimlik artışın, Çin'in ihracat değerinde %98,8'lik bir daralmaya yol açtığını göstermektedir. Bu durum, işlem maliyetleri ile ticaret değeri arasındaki son derece hassas dinamiğe işaret ederek, ücretlerdeki küçük artışların dahi ticaret performansı üzerinde önemli bir etki yaratabileceğini düşündürmektedir. Gecikmeli değişkenler kullanılan dayanıklılık (robustness) testleri, uluslararası ticaret üzerindeki bu azımsanamayacak etkinin %91,4'lük bir oranla kalıcı olduğunu vurgulamaktadır.

Bu çalışma, MBDP'lerin; likidite ve risk yönetimi, birlikte çalışabilirlik, verimli döviz dönüşümü, otomatik uyum prosedürleri ve mutabakat optimizasyonu gibi kanallarla işlem maliyetlerini düşürmek için etkin bir çözüm sunduğu sonucuna varmaktadır. MBDP'lerin para gönderme koridorları oluşturma ve sınır ötesi ödemeleri kolaylaştırma potansiyeli, işlem maliyetlerinden kaynaklanan aksaklıkları iyileştirici niteliktedir. Sunulan ekonometrik modeller, merkez bankası dijital paranın sınır ötesi ödemelerin geleceğini şekillendirmede kritik bir rol oynayacağı görüşünü desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Merkez bankası dijital para, MBDP, Uluslararası ticaret, Sınır ötesi ödeme, İşlem maliyeti

Central Bank Digital Currencies as an Instrument to Enhance Cross Border Payments

The international trade environment, while periodically challenged in the global context, is characterized by an increasing trend toward globalization, evidenced by the growing mutual reliance between countries for goods and services. However, certain barriers to trade persist, primarily in the form of transaction costs.

This study evaluates the potential of Central Bank Digital Currencies (CBDCs) to overcome these barriers. In international trade, these costs arise from multiple systemic frictions, including inefficient payment infrastructures, complex exchange rate conversions, redundant audit requirements, and significant settlement delays. The innovative infrastructure and international integration mechanisms offered by CBDCs are key to reducing these transaction costs.

The study presents the potential of CBDCs to reduce transaction costs by explaining the operation mechanisms, definitions, and technical infrastructures. It further explains the distinction between account-based and token-based models and discusses the current progress on real-world CBDC projects, in order to evaluate the motivations of central banks for issuance.

The theoretical framework is supported by an empirical analysis centered on China, which is the global leader in CBDC innovation with its “e-CNY”. By employing the Poisson Pseudo Maximum Likelihood (PPML) estimator alongside robustness checks, the study confirms the validity of its findings. Through this methodology, the effects of transaction costs on China are analyzed. Due to data accessibility, the model adopts remittance costs as a proxy for transaction frictions, as these costs also reflect the intermediary fees inherent in the current settlement process.

The econometric outcomes provide promising results for the theoretical potential described. The findings show that a one-unit increase in the logarithm of remittance costs results in a 98.8% reduction in the trade value of Chinese exports. This indicates a highly sensitive dynamic between transaction frictions and trade value, suggesting that even small fee increases can significantly impact trade performance. Robustness checks using lagged variables further emphasize that the drastic effects on international trade remain persistent, with a 91.4% impact.

This study concludes that CBDCs are a promising solution to reduce transaction costs through several channels, including liquidity and risk reduction, interoperability, efficient currency conversion, automated compliance procedures, and settlement optimization. Their potential to create central bank currency corridors and simplify cross-border payments addresses friction problems stemming from transaction costs. The econometric models presented in this study supports the view that CBDCs will play a crucial role in shaping the future of cross border payments.

Keywords: Central bank digital currency, CBDC, International trade, Cross border payments, Transaction costs

Türk Sermaye Piyasalarının Yapısal Paradoksu: Derinliğe Karşı Likidite (2002-2023)

Wbrst Worku Geresu

Bu çalışma, Borsa İstanbul'un (BİST) son yirmi yıldaki yapısal evrimini incelemekte ve özellikle yüksek enflasyonist rejimler ile borsa derinliği arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. Gelişmekte olan piyasalar genellikle borsa kapitalizasyonunu finansal gelişimin bir göstergesi olarak görse de bu çalışma Türkiye'deki nominal büyümenin reel piyasa derinliği ve likiditedeki orantılı bir artışla desteklenmediğini öne sürmektedir.

2002–2023 dönemini kapsayan zaman serisi veri seti kullanan bu araştırma, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), BİST 100 işlem hacimleri ve piyasa devir hızları (turnover ratio) arasındaki korelasyonu test etmek için En Küçük Kareler (EKK) regresyon analizi kullanmaktadır. Çalışma, artan nominal varlık fiyatlarının altta yatan likidite kısıtlarını maskeleydiği "enflasyon illüzyonunu" özel olarak izole etmektedir.

Bulgular yapısal bir ayrışmaya işaret etmektedir: nominal işlem hacimleri enflasyonla korelasyon içinde artarken, piyasanın reel derinliği (satın alma gücü ve ABD doları bazında düzeltilmiş) volatilité ve doygunluk noktaları sergilemiştir. Bu paradoks, yüksek enflasyon dönemlerindeki sermaye akışlarının uzun vadeli yatırımdan ziyade riskten korunma (hedging) davranışıyla yönlendirilebileceğini ve "sığ ama aktif" bir piyasa yapısı yarattığını göstermektedir. Bu sonuçlar, sürdürülebilir doğrudan yabancı yatırım (DYY) çekmeyi ve piyasa etkinliğini artırmayı hedefleyen politika yapımcılar için önemli çıkarımlara sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Borsa İstanbul, Piyasa Likiditesi, Enflasyon, Finansal Derinlik, Gelişmekte Olan Piyasalar

The Structural Paradox of Turkish Capital Markets: Depth vs. Liquidity (2002-2023)

This study investigates the structural evolution of Borsa İstanbul (BIST) over the last two decades, specifically analyzing the relationship between high inflationary regimes and stock market depth. While emerging markets often view stock market capitalization as a proxy for financial development, this paper argues that nominal expansion in Turkey has not been accompanied by a proportional increase in real market depth and liquidity.

Using a time-series dataset covering the period 2002–2023, the research employs Ordinary Least Squares (OLS) regression analysis to test the correlation between the Consumer Price Index (CPI), BIST 100 trading volumes, and market turnover ratios. The study specifically isolates the "inflation illusion"—where rising nominal asset prices mask underlying liquidity constraints.

The findings suggest a structural divergence: while nominal trading volumes have surged in correlation with inflation, the real depth of the market (adjusted for purchasing power and USD terms) has exhibited volatility and saturation points. This paradox indicates that capital flows in high-inflation periods may be driven more by hedging behavior than by long-term investment, creating a "shallow but active" market structure. These results have significant implications for policymakers aiming to attract sustainable foreign direct investment (FDI) and improve market efficiency.

Keywords: Borsa İstanbul, Market Liquidity, Inflation, Financial Depth, Emerging Markets.

OYUN TEORİSİ

İşbirlikçi Olmayan Oyunlarda Genetik Algoritma ile Öğrenme: Denge İyileştirmeleri ve Evrimsel Kararlılık

Ayşe Sevde GEVREK, İsmail SAĞLAM

Bu çalışma, sonlu ve simetrik 3×3 işbirlikçi olmayan oyunlarda, genetik algoritma (GA) çerçevesi altında öğrenmenin yakınsama dinamiklerini ve denge seçimi özelliklerini incelemektedir. Statik işbirlikçi olmayan oyun teorisi Nash Dengesi (NE), Titreyen El Mükemmel Dengesi (THPE), Proper Denge (Proper Equilibrium) ve Evrimsel Olarak Kararlı Strateji (ESS) gibi çözüm kavramlarını tanımlamakla birlikte, evrimsel süreçler altında şekillenen popülasyonların bu denge iyileştirmelerine yakınsayıp yakınsamadığı açık değildir.

Bu soruya yanıt verebilmek amacıyla, karma stratejilerin kromozomlar olarak kodlandığı ve mevcut popülasyon dağılımına karşı beklenen getirilerine göre rekabet ettiği popülasyon temelli bir genetik algoritma uygulanmaktadır. Uygunluk (fitness), simetrik popülasyon etkileşimlerinde elde edilen beklenen getiri olarak tanımlanmakta; stratejilerin evrimi ise nesiller boyunca seçim, çaprazlama ve mutasyon mekanizmaları aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Bu çerçeve, katı baskınlık, koordinasyon, karma dengeler, döngüsel baskınlık ve denge çokluğu gibi özellikleri kapsayan ve analitik olarak karakterize edilmiş sekiz adet 3×3 normal form oyuna uygulanmaktadır. Her bir oyun için ilgili denge iyileştirmeleri formel olarak türetilmekte ve ardından genetik öğrenme dinamiklerinin bu çözümlere yakınsayıp yakınsamadığı, bu çözümler etrafında salınıp salınmadığı ya da bu çözümlerde istikrar sağlayıp sağlayamadığı incelenmektedir.

Simülasyonlardan açık bir örüntü ortaya çıkmaktadır. Bir denge evrimsel olarak kararlı olduğunda, genetik algoritma bu dengeye yakınsamakta ve popülasyon zamanla bu noktada istikrar kazanmaktadır. Buna karşılık, yalnızca mükemmellik ve properlik özellikleri tek başına yeterli değildir; evrimsel kararlılığa sahip olmayan dengeler sürdürülebilir bir istikrar üretmemektedir. Taş-Kağıt-Makas gibi döngüsel baskınlık içeren ortamlarda dinamikler durağanlaşmamakta, bunun yerine karma denge etrafında salınım göstermektedir.

Birden fazla ESS içeren koordinasyon oyunlarında yakınsama süreci, başlangıçtaki rastlantısal dalgalanmalara hassas biçimde bağlıdır; zira hangi evrimsel çekim havzasının popülasyonu belirleyeceği bu erken dönem stokastik varyasyon tarafından belirlenmektedir. Buna karşılık, denge kümesinin süreklilik gösterdiği oyunlarda dinamikler tek bir sonuca yakınsamamakta; bu durum, bazı denge iyileştirme kavramlarının genetik öğrenme altında denge seçimi açısından sınırlı yönlendiriciliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgular, titreyen el mükemmelliği ve proper denge kavramlarının stratejik rasyonelliği rafine etmesine rağmen, tek başlarına evrimsel ortamlarda istikrarı garanti etmediğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, evrimsel kararlılık kavramı genetik öğrenmenin mantığı ile doğrudan örtüşmekte; istilaya dirençli stratejilerin uzun dönemde varlığını sürdüren stratejiler olması bu uyumu açıklamaktadır.

Metodolojik açıdan çalışma, genetik algoritmaların denge iyileştirmelerinin dinamik önemini değerlendirmek için somut ve uygulanabilir bir çerçeve sunduğunu ve hangi çözüm kavramlarının uyarlanabilir evrimsel dinamikler altında öngörü gücünü koruduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Genetik Algoritmalar, Evrimsel Kararlılık, Titreyen El Mükemmelliği, Proper Denge, Hesaplamalı İktisat

Genetic Algorithm Learning in Non-Cooperative Games: Equilibrium Refinements and Evolutionary Stability

This paper investigates the convergence dynamics and equilibrium selection properties of learning under a genetic algorithm (GA) framework in finite symmetric 3×3 non-cooperative games. While static non-cooperative game theory defines solution concepts such as Nash Equilibrium (NE), Trembling Hand Perfect Equilibrium (THPE), Proper Equilibrium, and Evolutionarily Stable Strategy (ESS), it remains unclear whether evolving populations can converge to these refined solution concepts.

To address this question, we implement a population-based genetic algorithm in which mixed strategies are encoded as chromosomes and compete according to their expected payoffs against the current population distribution. Fitness is defined as expected payoff in symmetric population play, and strategy evolution occurs through selection, crossover, and mutation across generations.

We apply this framework to a structured set of eight analytically characterized 3×3 normal-form games encompassing strict dominance, coordination, mixed equilibria, cyclic dominance, and equilibrium multiplicity. For each game, we formally derive the relevant equilibrium refinements and then examine whether genetic learning dynamics converge to, oscillate around, or fail to stabilize at these solutions.

A clear pattern emerges from the simulations. Whenever an equilibrium is evolutionarily stable, the genetic algorithm converges to it, and the population settles there over time. By contrast, perfection and properness alone do not suffice: equilibria that lack evolutionary stability do not give rise to sustained stability. In cyclic dominance environments such as Rock–Paper–Scissors, the dynamics remain in motion, oscillating around the mixed equilibrium rather than converging to it.

In coordination games with multiple ESS, convergence depends sensitively on early random fluctuations, as initial stochastic variation determines which evolutionary basin of attraction ultimately captures the population. By contrast, in games with a continuum of equilibria, the dynamics never settle on a single outcome, suggesting that some refinement concepts provide limited guidance for equilibrium selection under genetic learning.

These findings indicate that trembling-hand perfection and proper equilibrium, although they refine strategic rationality, by themselves do not secure stability in evolutionary settings. In contrast, evolutionary stability aligns directly with the logic of genetic learning, as strategies capable of resisting invasion are precisely those that persist in the long run.

Methodologically, the study demonstrates that genetic algorithms offer a concrete and tractable environment for assessing the dynamic relevance of equilibrium refinements, revealing which solution concepts retain predictive power under adaptive evolutionary dynamics.

Keywords: Genetic Algorithms, Evolutionary Stability, Trembling-Hand Perfection, Proper Equilibrium, Computational Economics

Grup Karar Alma Süreci ve Karar Kurallarının Bireysel Davranışa Etkileri

Mürüvvet BÜYÜKBOYACI, Gönül DOĞAN, Kübra GURALLAR

Bu çalışma, grup üyelerinin farklı sosyal kimliklere (örneğin üniversite bölümleri) sahip olduğu bir diktatör oyununda, grup içinde karar verme süreçlerinin ve karar kurallarının bireysel transfer kararları üzerindeki etkisini incelemek amacıyla üç aşamalı bir deney kullanmaktadır. Grup içinde karar vermenin etkisini incelemek için, üç kişilik gruplarda farklı karar kuralları (bireysel, oy çokluğu ve oy birliği) altında, grup tartışması öncesi ve sonrası transfer kararları analiz edilmektedir. Bu doğrultuda deney, katılımcıların grup tartışması ve ortak karar süreci öncesinde ve sonrasında bireysel tahsis kararları verdikleri üç bağımsız bölümden oluşmaktadır. Ayrıca, katılımcıların grup kimliklerinin transfer miktarlarını etkileyip etkilemediği de test edilmektedir.

İlk olarak, iç grup yanlılığı literatürüyle uyumlu şekilde, grup kimliğinin grup tartışmaları öncesinde bireysel transferleri etkilediğini gözlemliyoruz.

İkinci olarak, karar kuralının bağış davranışı üzerindeki etkisinin, grup karar alma görevinde diktatörün kimliğine bağlı olduğunu buluyoruz: Alıcılarla farklı bir kimliğe sahip olan diktatörler yalnızca çoğunluk kuralı altında transferlerini azaltırken, alıcılarla aynı kimliği paylaşan diktatörler ise herhangi bir karar kuralı altında, kontrol grubuna kıyasla bağış miktarlarını değiştirmemektedir. Grup tartışması öncesinde yapılan en düşük transfer, grup karar alma sürecindeki transfer davranışını yalnızca diktatörler ile alıcıların farklı kimliklere sahip olduğu durumlarda etkilemektedir.

Üçüncü olarak, grup tartışmasının, alıcılarla farklı kimliğe sahip diktatörlerin sonraki bireysel kararları üzerinde kalıcı etkileri olduğunu gözlemliyoruz. Buna karşılık, alıcılarla aynı kimliği paylaşan diktatörlerin bireysel kararlarında grup tartışması sonrasında anlamlı bir değişim gözlenmemektedir. Son olarak, inançların yalnızca diktatör ve alıcının kimliğinden etkilendiğini; grup tartışması veya karar kuralından etkilenmediğini buluyoruz.

Anahtar Kelimeler: Karar kuralları, Grup içinde karar verme, Grup kimliği, Diktatör oyunu

The Spillover Effect of Group Decision-Making and Decision Rules on Individual Behavior

This study uses a three-stage experiment to investigate the impact of group decision-making and decision rule on individual transfer decisions in a dictator game when group members have different social identities, i.e., the university department. To examine the effect of group decision-making, we analyze transfer decisions before and after group discussion in 3-person groups with varying decision rules: individual, majority, and unanimity. Hence, the experiment consists of three independent parts in which participants make allocation decisions individually before and after group discussion and decision-making. We also test whether participants' group identity affects transfer amounts.

First, we observe that group identity influences individual transfers before group discussions, as found in the ingroup bias literature.

Second, we find that the effect of the decision rule on giving depends on the dictator's identity in the group decision-making task: dictators with a different identity from the recipients reduce their transfers only under majority rule, whereas dictators who share the same identity with the recipients

do not change their giving compared to the control, under any decision rule. The minimum transfer made before the group discussion affects giving behavior in group decision-making only when dictators and recipients have different identities.

Third, group discussion has persistent effects on subsequent individual decisions of dictators having different identities from recipients. Conversely, dictators sharing the same identity show no significant change in their individual decisions after a group discussion. Finally, we find that beliefs are influenced only by the identity of the dictator and recipient, rather than by group discussion or decision rule.

Keywords: Decision rules, Group decision-making, Group identity, Dictator game

ÇEVRE-ENERJİ İKTİSADI

Sektör Düzeyinde Kirlilik Sığınağı Hipotezi: Farklı Ülke Grupları İçin Ampirik Bulgular

Fatma TAŞDEMİR, Derya TABİLOĞLU, Tuğşad ELPE

Kirlilik Sığınağı Hipotezi doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve ticari açıklığın, kirlilik yoğun üretim faaliyetlerinin gelişmiş ülkelerden, yükselen piyasa ve gelişmekte olan ülkelere aktarılabilceğini savunmaktadır. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve ticari açıklığın, küreselleşmenin finansal ve ticari bileşenlerini oluşturduğu dikkate alındığında, bu çalışma küreselleşmenin çevre kirliliği üzerindeki etkisini sektör düzeyinde ampirik olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, EORA girdi-çıkıtı tablolarında yer alan sera gazı emisyon verisi temel çevre kirliliği göstergesi olarak dikkate alınmaktadır. Literatürdeki pek çok çalışmadan farklı olarak, bu çalışmada hem finansal hem de ticari küreselleşmenin sera gazı emisyonları üzerindeki etkisi birlikte ele alınmıştır. Finansal ve ticari küreselleşme değişkenlerinin mevcut durumu yansıtması için “de jure” yerine “de facto” ölçümler kullanılmıştır. Bu kapsamda finansal küreselleşme uluslararası finansal bütünleşme göstergesiyle, ticari küreselleşme ise ticari küreselleşme endeksiyle ölçülmüştür. Çevresel Kuznets Eğrisi argümanı ile tutarlı olarak, modele hem sektör düzeyinde üretim düzeyi hem de üretim düzeyinin karesi dâhil edilmiştir. Sektör düzeyinde üretim, finansal ve ticari küreselleşme değişkenlerinin sera gazı emisyonları üzerindeki potansiyel içsellik sorunları dikkate alınarak sistem Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi (System GMM) uygulanmıştır. Buna ek olarak, yönetim düzeyinin çevre standartlarına uyumda belirleyici bir gösterge olduğu varsayılarak finansal ve ticari küreselleşme değişkenlerinin yönetimle etkileşimi de ampirik modele dahil edilmiştir. Böylelikle, küreselleşmenin sera gazı emisyonu üzerindeki etkisinin ülkelerin kurumsal yapısına göre değişim sergileme durumları da incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sera gazı emisyonu, Küreselleşme, Sistem genelleştirilmiş momentler yöntemi

Pollution Haven Hypothesis at the Sectoral Level: Empirical Evidence for Different Country Groups

The Pollution Haven Hypothesis argues that foreign direct investment (FDI) and trade openness may lead to the relocation of pollution-intensive production activities from developed countries to emerging markets and developing economies. Considering that FDI and trade openness constitute the financial and trade components of globalization, this study aims to empirically examine the impact of globalization on environmental pollution at the sectoral level. In this context, greenhouse gas (GHG) emission data from the EORA input-output tables are utilized as the main indicator of environmental pollution. Unlike many studies in the literature, this study examines the effects of both financial and trade globalization on GHG emissions. To reflect the actual state of financial and trade variables, "de facto" measures are employed instead of "de jure" indicators. Accordingly, financial globalization is represented by international financial integration while trade globalization is represented by trade globalization index. In line with the Environmental Kuznets Curve (EKC) hypothesis, the model includes both sectoral production levels and their squares. To address potential endogeneity issues associated with sectoral production, financial globalization and trade globalization variables, the system Generalized Method of Moments (System GMM) method is estimated. Furthermore, based on the assumption that governance quality is a key indicator of

compliance with environmental standards, the interaction of financial and trade globalization variables with governance is incorporated into the empirical model. Thus, whether the impact of globalization on GHG emissions varies according to the institutional framework of countries is also examined.

Keywords: Greenhouse gas emissions, Globalization, System generalized method of moments

Karma Yöntemler Yaklaşımıyla Sanayide Güneş Enerjisi Kullanımının Ölçülmesi ve Anlaşılması

Furkan TÜZÜN, Pınar DERİN-GÜRE, Besim Can ZİRH, Erkan ERDİL

Bu çalışma, makro düzeydeki ekonometrik eğilimler ile mikro düzeydeki firma karar alma süreçleri arasındaki boşluğu dolduran çok aşamalı, karma yöntemli bir araştırma tasarımı aracılığıyla Türk sanayi sektöründe fotovoltaik (PV) sistemlerinin benimsenmesini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Birbiriyle ilişkili yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya yaklaşımları uygulayarak, araştırma ilk olarak ekonomik büyüme ve enerji tüketimi arasındaki mekânsal olarak değişen ilişkiyi ele almaktadır. İl düzeyindeki veriler ve Coğrafi Ağırlıklı Regresyon (GWR) modelleme yaklaşımı kullanılarak, çalışma, geleneksel toplu zaman serisi modellerinden elde edilen sonuçların genellikle yerel dinamikleri yakalayamadığını ortaya koymaktadır. Bu ilk aşamanın temel katkısı, ekonomik büyüme ile lisanssız elektrik tüketimi arasında negatif bir ilişkiyi ortaya koyan, lisanslı ve lisanssız elektrik tüketimi arasındaki yeni ayrımdır. Bu, PV sistemlerinin öncelikle üretim odaklı enerji maliyetini düşürmek için stratejik bir araç olarak değil, şebeke satışları yoluyla parasal fayda sağlamak için kullanıldığı bir "yırtıcı benimseme" modelini göstermektedir.

Bu dinamikleri mikro düzeyde daha ayrıntılı olarak incelemek için, araştırma, sanayi paydaşlarıyla yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlardan oluşan nitel bir çalışmayı da içermektedir. Bu aşama, firmaların karar alma süreçlerini şekillendiren üç itici güç ve sekiz zorluktan oluşan on bir kritik faktörü belirlemektedir. Özellikle, çalışma, elektrik altyapısının az gelişmişliği ve bölgeye özgü mimari kısıtlamalar ve yangına müdahalede ortaya çıkan riskler gibi Türkiye bağlamında daha önce ele alınmamış engelleri belgelemektedir. Bu nitel bulguların genellenebilirliğini sağlamak için, bir Fotovoltaik Etkinleştirici Endeksi (PVEI) geliştirilmiş ve daha sonra sabit etkili panel regresyonları kullanılarak doğrulanmıştır. Sonuçlar, PVEI'nin, Türkiye'nin tüm sanayi sektöründe lisanssız PV kurulumlarının kurulu kapasitesini açıklamak için istatistiksel olarak anlamlı bir araç olduğunu göstermektedir. Bu araştırma, Türkiye'de ilk kez bu itici ve engelleyici faktörleri belgeleyerek ve doğrulanmış bir endeks geliştirerek, gelişmekte olan ekonomilerde yenilenebilir enerji geçişlerini anlamak için ölçeklenebilir bir çerçeve sunmakta ve bölgesel politika müdahaleleri için hayati bilgiler sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fotovoltaik Benimsemesi, Karma Yöntemler, Sanayi Sektörü, Lisanssız Elektrik Büyüme

Measuring and Understanding Industrial Solar Deployment: A Mixed-Methods Approach

This study provides a comprehensive examination of photovoltaic (PV) adoption within the Turkish industrial sector through a multi-stage, mixed-methods research design that bridges the gap between macro-level econometric trends and micro-level firm decision-making. By implementing interrelated top-down and bottom-up approaches, the research first addresses the spatially varying relationship between economic growth and energy consumption. Using province-level data and a Geographically Weighted Regression (GWR) modeling approach, the study finds that results from conventional aggregate time-series models often fail to capture local dynamics. A primary contribution of this initial phase is the novel distinction between licensed and license-exempt electricity consumption, which reveals a negative relationship between economic growth and unlicensed electricity consumption. This suggests a pattern of "predatory adoption," in which PV systems are primarily used to secure monetary benefits through grid sales rather than as a strategic tool for production-oriented energy cost reduction.

To further explore these dynamics at the micro level, the research incorporates a qualitative study consisting of semi-structured interviews with industrial stakeholders. This phase identifies eleven critical factors comprising three drivers and eight challenges that shape the decision-making processes of firms. Notably, the study documents previously unaddressed barriers in the Turkish context, such as the underdevelopment of electricity infrastructure and site-specific architectural constraints. To ensure the generalizability of these qualitative findings, a PV Enabler Index (PVEI) was developed and subsequently validated using fixed-effects panel regressions. The results demonstrate that the PVEI is a statistically significant tool for explaining the installed capacity of license-exempt PV installations across the entire Turkish industrial sector. By documenting these incentives and bottlenecks for the first time in Türkiye and developing a validated index, this research provides a scalable framework for understanding renewable energy transitions in emerging economies and offers vital insights for regional policy interventions.

Key Words: PV Adoption, Mixed Methods, Industries, License-Exempt Electricity, Growth

POLİTİK İKTİSAT

Homo Ludens Ekonomisi ve Toplumsal Cinsiyet

Gökhan TOSUN

Bu çalışma, toplumsal sözleşme teorisini klasik düşünürler olan Thomas Hobbes, John Locke ve Jean-Jacques Rousseau üzerinden karşılaştırmalı olarak ele almakta ve Gökhan Tosun'un geliştirdiği dinamik sözleşme yorumunu kuramsal çerçevede konumlandırmaktadır. Çalışmanın temel iddiası, Tosun'da toplumsal sözleşmenin yalnızca birey-devlet arasında değil, öncelikle bireyler arasında kurulan ve oyun, anlam, paylaşım ve ritüel aracılığıyla sürekli yeniden üretilen dinamik bir yapı olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal sözleşme, Dinamik sözleşme, Homo ludens ekonomisi, Toplumsal cinsiyet.

Homo Ludens Economy and Gender

This study examines social contract theory through a comparative analysis of classical thinkers Thomas Hobbes, John Locke, and Jean-Jacques Rousseau, and situates Gökhan Tosun's dynamic interpretation of the social contract within a theoretical framework. The main argument of the study is that, in Tosun's approach, the social contract is not merely established between the individual and the state, but primarily among individuals themselves, and is continuously reproduced through play, meaning-making, sharing, and ritual.

Keywords: Social contract, Dynamic contract, Homo ludens economy, Gender.

Kadınların Yapabilirlikleri ve Kamusal Sorumluluk: Normatif Bir Çerçeve

Gizem Esra KIZIL

Yapabilirlik yaklaşımı, Amartya Sen tarafından ortaya konmuş ve Martha Nussbaum tarafından normatif açıdan geliştirilmiş bir kuramsal çerçevedir. Yapabilirlik, bireyin tercihlerini hayata geçirebileceği gerçek ve anlamlı seçeneklere sahip olması ve değer verdiği yaşamı seçebilme özgürlüğü olarak tanımlanabilir. Yaklaşım seçim hakkına odaklanmakla birlikte, bu seçimleri yalnızca kişisel yeteneklere indirgemez. Bireylerin sahip olduğu seçeneklerin ve yaşam olanaklarının kamusal düzeyde desteklenmesi gerektiğini savunur. Bu durum kaçınılmaz olarak kamusal eylemi, sosyal hizmetlerin örgütlenme biçimini ve kamu politikalarının önceliklerini tartışmaya açar. Dolayısıyla, kadınların yapabilirliklerini geliştirmeye yönelik her tartışma, aynı zamanda ekonomik ve politik düzenin nasıl işlediğine dair bir sorgulamayı da içermek zorundadır. Eğitimden sağlığa, bakım hizmetlerinden istihdama kadar uzanan pek çok alanda alınan kararlar, kadınların yapabilirliğini (değer verdiği yaşamı seçebilme hakkını) doğrudan belirler. Bu doğrultuda Nussbaum kamusal alanın ahlaki çekirdeğini asgari bir sınır üzerinden yeniden düşünmeyi amaçlamış ve kamusal alanın rol ve sorumluluklarını belirleyen bir ‘merkezi yapabilirlikler listesi’ önermiştir. Nussbaum’un ortaya koyduğu liste, toplumsal tutumların kadınların yapabilirliklerini nasıl etkilediği görünür kılmada güçlü bir alan sunmaktadır.

Merkezi yapabilirlik listesi dikkate alındığında, kadınların yapabilirliklerinin yapısal eşitsizlikler içinde tekil alanlar olarak değil, bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir. Bir yapabilirliğin varlığı çoğunlukla bir diğer yapabilirliğin varlığına bağlıdır. Örneğin boş zamana erişimde yaşanan yoksunluk, kadınların ekonomik yapabilirliğini önemli ölçüde sınırlandırır. Listede yer alan “oyun” maddesi, boş zamanın güvence altına alınmasını ifade eder. Nussbaum, boş zamanı insan olmanın temel bir parçası olarak değerlendirir. Özellikle hem ev içinde hem de ücretli bir işte çalışan kadınların, zaman üzerindeki kontrolünün sistematik biçimde sınırlandığını vurgular. Nitekim kadınlar için boş zaman çoğunlukla, bakım emeğinin adaletsiz dağılımını ve kamusal destek mekanizmalarının yetersizliğini telafi etmeye ayrılan bir zaman dilimi olarak deneyimlenir. Dolayısıyla yapısal eşitsizliklerin devam ettiği bir durumda yapabilirliklerden söz etmek olası değildir. Yapabilirliklerin hayata geçirilebilmesi, hakların varlığı kadar bu haklara erişimi sağlayan gerçek seçeneklerin bulunmasına bağlıdır. Bu nedenle prosedürel eşitliklerin ötesine geçerek yapabilirliklerin kamusal alanda desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapabilirlik Yaklaşımı, Kamu Politikaları, Kamu Harcamaları, Merkezi Yapabilirlik Listesi

Women’s Capabilities and Public Responsibility: A Normative Framework

The capability approach is a theoretical framework introduced by Amartya Sen and normatively developed by Martha Nussbaum. Capability can be defined as having real and meaningful options through which an individual can realise their preferences, and as the freedom to choose the life they value. Although the approach focuses on the right to choose, it does not reduce these choices solely to personal abilities. It argues that the options and life opportunities available to individuals should be supported at the public level. This inevitably opens up public action, the organisation of social services, and the priorities of public policies to discussion. Therefore, every discussion aimed at improving women’s capabilities must, at the same time, include an inquiry into how the economic and political order functions. Decisions taken across many areas, from education to health and from

care services to employment, directly determine women's capability (the right to choose the life they value). In this respect, Nussbaum sought to rethink the moral core of the public sphere through a minimum threshold and proposed a 'central capabilities list' that defines the roles and responsibilities of the public sphere. The list put forward by Nussbaum provides a strong basis for making visible how social attitudes affect women's capabilities.

When the central capabilities list is considered, it becomes clear that women's capabilities should be evaluated not as isolated areas within structural inequalities, but as a whole. The existence of one capability depends largely on the existence of another. For example, lack of access to leisure significantly limits women's economic capability. The "play" capability included in the list refers to securing leisure time. Nussbaum regards leisure as a fundamental part of being human. She particularly emphasises that the control women have over their time is systematically constrained, especially for those who work both within the home and in paid employment. Indeed, for women, leisure is often experienced as a period of time devoted to compensating for the unjust distribution of care labour and the inadequacy of public support mechanisms. Therefore, in a situation where structural inequalities persist, it is not possible to speak of capabilities. The realisation of capabilities depends not only on the existence of rights, but also on the availability of real options that provide access to these rights. For this reason, it is necessary to move beyond procedural equalities and support capabilities in the public sphere..

Keywords: Capability Approach, Public Policies, Public Expenditure, Central Capabilities List

Kapitalist Krizin Yer Değiştirilmesi: Türkiye’de Atık İthalatına Eleştirel Gerçekçi Bir Analiz

Seda KEKLİK

Bu çalışma Türkiye’ye yönelik son dönemdeki atık ithalatı artışının esasen bir çevre yönetimi meselesi değil, kapitalist krizin mekânsal olarak yer değiştirilmesine yönelik bir strateji olduğunu ileri sürmektedir. Eleştirel gerçekçi bir politik ekonomi çerçevesi kullanılarak, yerel çevresel tahribatların nasıl ortaya çıktığını açıklamak için olgusal olaylar, fiili (gerçek) mekanizmalar ve derin yapısal koşullar birbirinden ayrıştırılmaktadır.

Olgusal olaylar düzeyinde, yasa dışı döküm alanları ve geri dönüşüm bölgelerindeki izleme verileri ile yüksek toksik kirlilik ve açık hava atık yangınlarının işçi sınıfı ve göçmen toplulukları üzerinde yarattığı etkiler belgelenmektedir.

Mekanizmalar düzeyinde, çalışma Türkiye’nin atık rejimini Çin’in ithalat yasağının ardından 2018 sonrasında plastik akışlarının yeniden örgütlenmesi bağlamında konumlandırmakta; Avrupa’daki ihracatçılar, Türk firmaları ve devlet politikalarının atıkları “geri dönüşüm” söylemi altında yeniden yönlendirdiğini göstermektedir.

Yapısal düzeyde ise, bu mekanizmaları değişim değerinin egemenliği, atığın metalaşması ve bertaraf maliyetlerinin doğa-toplum ilişkilerindeki metabolik dönüşümler aracılığıyla çevresel olarak periferik mekânlara dışsallaştırılmasıyla ilişkilendirmektedir.

Bu üç düzeyin ve aralarındaki bağlantıların açık biçimde ortaya konmasıyla, çalışma ekolojik eşitsiz değişim ve kriz yer değiştirmesi tartışmalarına katkıda bulunmakta, ayrıca küresel atık ticaretini analiz etmede eleştirel gerçekçiliğin özgül metodolojik değerini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Çöp ticareti, Eleştirel gerçekçilik, Sosyo-ekolojik tamir, Eşitsiz ekolojik değişim

The Spatial Displacement of the Capitalist Crisis: A Critical Realist Analysis of Waste Imports in Turkey

This study argues that the recent increase in waste imports to Turkey is not fundamentally an environmental management issue, but rather a strategy for the spatial displacement of the capitalist crisis. Using a critical realist political economy framework, it separates empirical events, actual mechanisms, and deep structural conditions to explain how local environmental destruction occurs.

At the level of empirical events, monitoring data from illegal dumping sites and recycling areas document high levels of toxic pollution and the impact of open-air waste fires on working-class and migrant communities.

At the level of mechanisms, the study situates Turkey’s waste regime within the context of the reorganization of plastic flows after China’s import ban in 2018; it demonstrates how exporters in Europe, Turkish companies, and state policies are redirecting wastes under the rhetoric of “recycling.”

At the structural level, it relates these mechanisms to the dominance of exchange value, the commodification of waste, and the externalization of disposal costs to environmentally peripheral spaces via metabolic transformations in nature-society relations.

By clearly revealing these three levels and their interconnections, the study contributes to debates on unequal ecological exchange and the displacement of crisis and also demonstrates the unique methodological value of critical realism for analyzing the global waste trade.

Keywords: Waste trade, Critical realism, Socio-ecological fix, Unequal ecological exchange

SANAYİ İKTİSADI

Çok Uluslu Şirketler ve Çevresel Ürünler İnovasyonu

Seda KÖYMEN ÖZER

Bu çalışma, çok uluslu şirketlerin üretken yeteneklerin transferi yoluyla yeni çevresel ürünlerin ortaya çıkışına nasıl katkıda bulunduğunu incelemektedir. Yabancı kaynaklı bilginin yeşil sanayi gelişimini nasıl şekillendirdiğini anlamak için hem bölgesel hem de firma düzeyindeki dinamikler analiz edilmektedir.

Türkiye imalat sanayine ait ayrıntılı firma ve firma-ürün düzeyi veriler kullanılarak, yerli ve yabancı bilgi kaynaklarına dayalı ilişkili üretken yetenek ölçüleri oluşturulmaktadır. Bölgesel düzeyde, çok uluslu şirket bağlı ortaklıklarının getirdiği yabancı yeteneklerin yeni çevresel ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayıp sağlamadığı incelenmektedir. Firma düzeyinde ise, yabancı bağlı ortaklıklarda yer alan ilişkili bilgiye maruziyetin firmaların yeni çevresel ürün üretimine girişini kolaylaştırıp kolaylaştırmadığı analiz edilmektedir.

Bulgular, yabancı ilişkili üretken yeteneklerin bir bölgenin yeni çevresel ürünler geliştirme olasılığını anlamlı biçimde artırdığını ve bu etkinin yerli yeteneklere kıyasla daha güçlü olduğunu göstermektedir. Firma düzeyinde ise hem yerli hem de yabancı yetenekler yeni çevresel ürünlere girişleri teşvik etmekte, ancak yabancı yetenekler özellikle karmaşık ürünler, iç pazara yönelik firmalar ve çevresel uzmanlaşmanın sınırlı olduğu bölgeler için daha belirleyici bir rol oynamaktadır.

Bu sonuçlar, özellikle başlangıçta sınırlı yeteneklere sahip bölgelerde, çok uluslu şirketler aracılığıyla gerçekleşen bilgi yayılımının çevresel olarak sürdürülebilir üretime geçişte merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevresel ürünler; Çok uluslu şirketler; Üretken yetenekler; Bilgi yayılımı; Bölgesel kalkınma; Yeşil sanayileşme

Multinationals and Environmental Goods Innovation

This paper examines how multinational enterprises (MNEs) contribute to the emergence of new environmental goods (EGs) through the transfer of productive capabilities. We study both regional and firm-level dynamics to understand how foreign-related knowledge shapes green industrial development.

Using detailed firm and firm-product level data for Turkish manufacturing, we construct measures of related productive capabilities drawing on domestic and foreign knowledge sources. At the regional level, we analyze whether foreign capabilities brought by multinational affiliates enable the introduction of new environmental goods. At the firm level, we examine whether exposure to related knowledge embedded in foreign affiliates facilitates firms' entry into the production of new EGs.

We find that foreign-related productive capabilities significantly increase the likelihood that a region develops new environmental goods, with effects stronger than those associated with domestic capabilities. At the firm level, both domestic and foreign capabilities promote entry into

new EGs, but foreign capabilities play a particularly important role for complex products, domestically oriented firms, and regions with limited prior environmental specialization.

These results highlight the central role of multinational-driven knowledge diffusion in shaping the transition toward environmentally sustainable production, especially in contexts with weaker pre-existing capabilities.

Keywords: Environmental goods; Multinational enterprises; Productive capabilities; Knowledge diffusion; Regional development; Green industrialization

KADIN EMEĞİ-TARIM

Türkiye'de Tarımsal Üretim Süreçlerindeki Değişimin Kırsalda Kadın Emek Gücü Açısından Değerlendirilmesi

Ali Emrah ŞAHİN, Arzu BERBER

Türkiye ekonomisinde 24 Ocak 1980 kararlarıyla başlayan ve 2000'li yıllarda yapısal uyum programlarıyla derinleşen neoliberal dönüşüm, tarım sektörünü köklü bir değişime uğratmıştır. Bu değişim, yalnızca üretim teknikleri ve destekleme politikalarıyla sınırlı kalmamış; kırsal alandaki iş gücü piyasalarını ve toplumsal cinsiyet temelli emek hiyerarşisini de yeniden şekillendirmiştir. Bu çalışma, tarımda sermaye yoğunlaşması ve piyasalaşma süreçlerinin, kırsal kadın emeği üzerindeki etkilerini "ücretsiz aile işçiliği" ve "mevsimlik tarım işçiliği" ekseninde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Veriler ışığında yapılan analizler göstermektedir ki; tarımın GSYH içindeki payının radikal bir düşüşle %20'lerden %6'lar seviyesine gerilemesi, kırsal iş gücü piyasasında bir "özgürleşme" yaratmamış; aksine kadın emeğini piyasa şoklarına karşı daha savunmasız hale getirmiştir (TÜİK,2025). Küçük aile işletmeciliğinin piyasa mekanizmaları karşısında çözülmesi, kadını kendi toprağında "ücretsiz aile işçisi" olarak tutsaklaştırırken, topraksızlaşma süreci ise onu güvencesiz mevsimlik tarım işçiliğinin güvencesiz koşullarına itmiştir.

1980 sonrası dönem, Türkiye tarımı için devlet destekli taban fiyat uygulamalarından, serbest piyasa mekanizmalarına ve girdi sübvansiyonlarının kaldırılmasına geçişi ifade eder. Özellikle 2000 yılında Dünya Bankası ile imzalanan "Tarım Reformu Uygulama Projesi" (ARIP) ile doğrudan gelir desteğine geçilmesi, küçük üreticinin piyasa karşısında savunmasız kalmasına neden olmuştur. Bu süreçte tarımsal üretimin hane eksenli üretimden, pazar odaklı endüstriyel üretime kayması, kadının tarımsal üretimdeki konumunu "görünmez" kılan unsurları tetiklemiştir.

Türkiye'de kadın emeği, geleneksel olarak tarımsal üretimin omurgasını oluşturmaktadır. Ancak neoliberal politikalarla birlikte yaşanan "tarımsal çözülme", kadınları iki temel kısıpaca almıştır: 1- Ücretsiz Aile İşçiliğinin Kalıcılığı: TÜİK (2023) verilerine göre, tarım sektöründe çalışan kadınların yaklaşık %70-75'i halen "ücretsiz aile işçisi" statüsündedir. Modernleşen üretim araçlarına erişim erkeklerin tekelinde kalırken, emek yoğun işler (çapalama, hasat vb.) kadının üzerine kalmaya devam etmektedir. 2- Mevsimlik Tarım İşçiliği ve Güvencesizleşme: Küçük toprak sahipliğinin ekonomik olarak sürdürülemez hale gelmesiyle, kırsal kadınlar kendi topraklarından koparak "gezici mevsimlik tarım işçisi" haline gelmiştir. Bu durum, kadının hem hane içi bakım yükümlülüğünü sürdürmesine hem de en ağır iş kollarında en düşük ücretlerle ve sosyal güvencesiz çalışmasına neden olmaktadır. Bu noktada, tarımsal üretim süreçlerindeki değişim bir "istihdam kaybı" olarak değil, bir "statü kaybı ve görünmezleşme" sorunu olarak okunmalıdır. Kadın emeği, neoliberal tarım politikalarının yarattığı yüksek girdi maliyetleri ve düşük kar marjları karşısında, hane ekonomisinin ayakta kalmasını sağlayan temel bir sübvansiyon aracı haline dönüşmüştür.

Veriler incelendiğinde, tarımın GSYH içindeki payının azalması, kırsalda yaşayan kadın üreticileri özgürleştirmemiş; aksine onu kayıt dışı ve güvencesiz çalışma alanlarına itmiştir (TÜİK,2023). Kadın emeği, neoliberal tarım politikalarının yarattığı maliyet baskısını hafifleten bir "tampon mekanizma" işlevi görmektedir. Bu bağlamda, tarımsal kalkınma politikalarının toplumsal cinsiyete duyarlı bir perspektifle, kadının mülkiyet haklarını ve sosyal güvencesini merkeze alacak şekilde yeniden yapılandırılması elzemdir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin tarımsal dönüşüm hikayesi, toplumsal cinsiyet adaleti sağlanmadan sürdürülebilir bir kalkınma modeline evrilemeyecektir. İklim krizinin ve gıda güvenliğinin kapıda olduğu bir dönemde, kırsal kadın emeğinin "görünmez" maliyet olmaktan çıkarılıp, iktisat politikalarının öznesi haline getirilmesi bir tercih değil, zorunluluktur.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Kadın Emeği, Tarımsal Dönüşüm, Güvencesizleşme

An Assessment of Changes in Agricultural Production Processes in Türkiye from the Perspective of Female Labor Force in Rural Areas

The neoliberal transformation in the Turkish economy, which began with the January 24, 1980 decisions and deepened with structural adjustment programs in the 2000s, has fundamentally altered the agricultural sector. This transformation has not been limited to production techniques and support policies; it has also reshaped rural labor markets and gender-based labor hierarchies. This study aims to analyze the effects of capital concentration and marketization processes in agriculture on rural women's labor, focusing on "unpaid family labor" and "seasonal agricultural labor." Analyses based on data show that the radical decline in agriculture's share of GDP from 20% to 6% has not created a "liberation" in the rural labor market; on the contrary, it has made women's labor more vulnerable to market shocks (TÜİK, 2025). The dissolution of small family farms in the face of market mechanisms has imprisoned women as "unpaid family laborers" on their own land, while the process of landlessness has pushed them into the precarious conditions of insecure seasonal agricultural labor.

The post-1980 period in Turkish agriculture marks a transition from state-supported floor price policies to free market mechanisms and the elimination of input subsidies. In particular, the shift to direct income support through the "Agricultural Reform Implementation Project" (ARIP) signed with the World Bank in 2000 left small producers vulnerable to market forces. This process, the shift of agricultural production from household-based to market-oriented industrial production, triggered factors that rendered women's position in agricultural production "invisible."

In Türkiye, women's labor has traditionally formed the backbone of agricultural production. However, the "agricultural disintegration" experienced with neoliberal policies has trapped women in two fundamental dilemmas: 1- The Persistence of Unpaid Family Labor: According to Turkish Statistical Institute (TÜİK) data (2023), approximately 70-75% of women working in the agricultural sector are still in the status of "unpaid family laborers." While access to modernized means of production remains the monopoly of men, labor-intensive tasks (hoeing, harvesting, etc.) continue to fall on women. 2- Seasonal Agricultural Labor and Precariousness: As small land ownership becomes economically unsustainable, rural women are forced to leave their land and become "itinerant seasonal agricultural workers." This situation forces women to both maintain their household care responsibilities and work in the most arduous sectors for the lowest wages and without social security. At this point, the change in agricultural production processes should be read not as a "loss of employment," but as a problem of "loss of status and invisibility." Women's labor has become a fundamental subsidy tool for maintaining the household economy in the face of high input costs and low profit margins created by neoliberal agricultural policies.

When the data is examined, it is seen that the decrease in agriculture's share of GDP has not liberated rural women producers; on the contrary, it has pushed them into informal and precarious work areas (Turkish Statistical Institute, 2023). Women's labor functions as a "buffer mechanism" that alleviates the cost pressure created by neoliberal agricultural policies. In this context, it is

essential to restructure agricultural development policies from a gender-sensitive perspective, centering on women's property rights and social security.

In conclusion, Türkiye's agricultural transformation story cannot evolve into a sustainable development model without achieving gender justice. At a time when climate change and food insecurity are looming, transforming rural women's labor from an "invisible" cost into a subject of economic policies is not a choice, but a necessity.

Keywords: Rural Women's Labor, Agricultural Transformation, Precariousness

İklim Adaleti ve Cinsiyete Dayalı Ekonomik Kırılganlık: Çevresel Felaketlerin Kadınlar Üzerindeki Gizli Maliyetleri

Ali Emrah ŞAHİN, Gamze DOĞDU YÜCETÜRK

İklim krizi, günümüzde yalnızca çevresel bir sorun olarak değil; aynı zamanda sosyal, ekonomik ve politik eşitsizlikleri derinleştiren çok boyutlu bir adalet meselesi olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda iklim adaleti kavramı, iklim değişikliğinin etkilerinin toplumun farklı kesimleri üzerindeki eşitsiz dağılımına dikkat çekmekte özellikle kırılgan grupların maruz kaldığı orantısız yükleri görünür kılmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, çevresel felaketlerin kadınlar üzerindeki ekonomik etkilerini cinsiyet temelli bir perspektifle inceleyerek, çoğu zaman göz ardı edilen “gizli maliyetler”e odaklanmaktadır. Çalışma, feminist iktisat ve iklim adaleti literatüründen yararlanarak, çevresel felaketlerin kadınlar üzerindeki dolaylı ve yapısal ekonomik etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada Türkiye özelinde örnekler üzerinden kadınların afet sonrası yeniden toparlanma süreçlerinde karşılaştıkları engeller ele alınmıştır. Ayrıca mevcut iklim politikalarının ve afet yönetim stratejilerinin toplumsal cinsiyet körü yapısı eleştirilerek, kapsayıcı ve adil politika önerileri tartışılmıştır.

Kadınlar, dünya genelinde bakım emeğinin büyük bir kısmını üstlenmeleri, kayıt dışı ve güvencesiz işlerde yoğunlaşmaları ve sınırlı mülkiyet haklarına sahip olmaları nedeniyle iklim kaynaklı afetler karşısında yapısal olarak daha kırılgan bir konumda bulunmaktadır. Çeşitli çevresel felaketler, kadınların gelir kaynaklarını kaybetmesine, ücretsiz bakım yüklerinin artmasına ve sağlık ile eğitime erişimlerinin kısıtlanmasına yol açmaktadır. Ancak bu ekonomik kayıplar çoğu zaman resmi istatistiklere yansımamakta; hane içi emek, duygusal yük ve uzun vadeli yoksullaşma gibi boyutlar görünmez kalmaktadır. Türkiye’de tarımsal üretimde kadınların %28’i tarımda çalışmakta ve %82’si sosyal güvencesizdir; bu da iklim nedeniyle üretim kaybı durumunda kadınların ekonomik olarak daha kırılgan olduğunu göstermektedir. FAO(2024) verilerine göre, kadınların yönettiği kırsal hane halkları ısı stresine bağlı gelir kaybında erkeklerin %8 daha fazla, sel gibi afetlerde ise %3 daha fazla gelir kaybı yaşamaktadır. Bu farklar, yılda 37 milyar \$ (ısı stresine bağlı) ve 16 milyar \$ (sel olayına bağlı) fazladan kayba işaret etmektedir. 2024’te dünya çapında 64 milyon kadının, erkeklere göre daha yüksek oranlarda orta veya ileri düzeyde gıda güvensizliği yaşadığı raporlanmıştır (Un Women, 2025); bu da iklim-bağılantılı gıda şoklarının kadınları daha fazla etkilediğini ortaya koymaktadır. Birleşmiş Milletler raporlarına göre iklim değişikliği, 2050 yılına kadar 158 milyon kadını daha yoksulluğa itebilir ve bu sayı erkeklerden yaklaşık 16 milyon fazladır(Un Women, 2024).

Türkiye’de iklim krizinin toplumsal cinsiyet boyutu, özellikle son yıllarda artan çevresel felaketler üzerinden daha görünür hale gelmektedir. Çeşitli bölgelerde yaşanan seller sonrasında, ev içi üretim alanlarının zarar görmesi, küçük ölçekli tarım ve hayvancılıkla uğraşan kadınların gelir kaybını artırmıştır. Afet sonrası bakım emeği yükünün büyük ölçüde kadınlar tarafından üstlenilmesi, kadınların ücretli işlere geri dönüşünü geciktirmiş ve ekonomik bağımlılığı derinleştirmiştir. Orman yangınları sonrasında kadınların ev içi sorumluluklarının artması, geçici barınma koşullarında sağlık ve güvenlik risklerinin yükselmesi, kadınların hem fiziksel hem de ekonomik kırılganlığını artırmıştır. Kadınların suya erişim, gıda temini ve bakım emeği gibi alanlarda artan sorumlulukları, çoğu zaman ekonomik bir maliyet olarak tanımlanmamakta ve kamu politikalarında yeterince dikkate alınmamakta ve kadınların doğrudan sosyal ve ekonomik desteklere erişimini sınırlamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, iklim krizinin cinsiyetlendirilmiş ekonomik sonuçlarını görünür kılmayı ve iklim adaleti tartışmalarına toplumsal cinsiyet perspektifini dahil etmenin gerekliliğini vurgulamayı hedeflemektedir. Kadınların deneyimlerini merkeze alan politikaların geliştirilmesi hem iklim direncinin artırılması hem de daha adil bir sosyo-ekonomik dönüşüm için kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: İklim adaleti, Kadın emeği, Gizli maliyet

Climate Justice and Gendered Economic Vulnerability: The Hidden Costs of Environmental Disasters on Women

The climate crisis is now considered not only an environmental problem but also a multi-dimensional issue of justice that deepens social, economic, and political inequalities. In this context, the concept of climate justice draws attention to the unequal distribution of the effects of climate change on different segments of society and aims to make visible the disproportionate burdens faced by particularly vulnerable groups. This study examines the economic impacts of environmental disasters on women from a gender-based perspective, focusing on the often overlooked “hidden costs.” Drawing on feminist economics and climate justice literature, the study aims to analyze the indirect and structural economic impacts of environmental disasters on women. The study examines the obstacles women face in post-disaster recovery processes through examples specific to Turkey. Furthermore, the gender-blind structure of existing climate policies and disaster management strategies is criticized, and inclusive and equitable policy proposals are discussed.

Globally, women are structurally more vulnerable to climate-related disasters due to undertaking a large portion of care work, being concentrated in informal and precarious jobs, and having limited property rights. Various environmental disasters lead to women losing their income, increasing their burden of unpaid care, and restricting their access to health and education. However, these economic losses are often not reflected in official statistics; dimensions such as household labor, emotional burden, and long-term impoverishment remain invisible. In Turkey, 28% of women work in agricultural production, and 82% are socially insecure; this shows that women are more economically vulnerable in the event of production loss due to climate. According to FAO (2024) data, rural households managed by women experience 8% more income loss due to heat stress and 3% more income loss due to disasters such as floods than men. These differences indicate an additional loss of \$37 billion (due to heat stress) and \$16 billion (due to floods) per year. In 2024, it was reported that 64 million women worldwide experienced moderate or severe food insecurity at higher rates than men (UN Women, 2025); this reveals that climate-related food shocks affect women more. According to United Nations reports, climate change could push an additional 158 million women into poverty by 2050, approximately 16 million more than men (UN Women, 2024).

In Turkey, the gender dimension of the climate crisis has become more visible, particularly in recent years, due to the increasing number of environmental disasters. Following floods in various regions, damage to domestic production areas has increased income loss for women engaged in small-scale agriculture and livestock farming. The fact that the burden of post-disaster care work is largely borne by women has delayed their return to paid employment and deepened their economic dependence. The increased domestic responsibilities of women after forest fires, and the rising health and safety risks in temporary shelters, have increased both the physical and economic vulnerability of women. Women's increased responsibilities in areas such as access to water, food

supply, and care work are often not defined as an economic cost and are not sufficiently considered in public policies, limiting women's access to direct social and economic support.

In conclusion, this study aims to make visible the gendered economic consequences of the climate crisis and to emphasize the necessity of including a gender perspective in climate justice discussions. Developing policies that center women's experiences is critical for both increasing climate resilience and achieving a more equitable socio-economic transformation.

Keywords: Climate justice, Women's labor, Hidden costs

Görünmez Kadınlardan Sürdürülebilir Kalkınmaya: Türkiye’de Bölgesel Gelişme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Simay ÖZMEN

Klasik kalkınma paradigmaları uzun süre boyunca sermaye birikimi ve altyapı yatırımlarına odaklanmış, ancak bu süreçlerin toplumsal cinsiyet üzerindeki farklılaşan etkilerini büyük ölçüde göz ardı etmiştir. Bu çalışma, Türkiye’nin heterojen bölgesel yapısı içerisinde kadınların ekonomik ve sosyal konumunu toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden ele almaktadır. Çalışmanın temel amacı, kadınların işgücü piyasasına katılımı ile bölgesel kalkınma göstergeleri arasındaki ilişkiyi kuramsal bir çerçevede incelemek ve mevcut eşitsizliklerin makroekonomik maliyetlerini tartışmaya açmaktır. Metodolojik olarak bu çalışma, ikincil veri kaynakları kullanılarak mevcut istatistiksel bulgular doğrultusunda değerlendirilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından paylaşılan son veriler, kadın işgücüne katılım oranının %35,5 seviyesine ulaşarak tarihsel bir yükseliş trendine girdiğini teyit etmektedir. Ancak bu genel artış, bölgeler arasındaki derin yapısal uçurumları maskeleymektedir. Örneğin, kadın istihdamının nispeten daha yüksek olduğu Doğu Karadeniz bölgesi ile katılımın Türkiye ortalamasının (yaklaşık %31,7) altında kaldığı Güneydoğu Anadolu bölgesi arasındaki farklar, sadece kültürel değil, aynı zamanda sektörel ve politik bir ayrışmaya işaret etmektedir. Literatürde feminist kalkınma yaklaşımlarının toplumsal cinsiyet temelli bariyerleri analiz ederek bölgesel eşitsizlikleri azalttığı ve kapsayıcı büyümeyi teşvik ettiği öne sürülmektedir. Ekonomi politikalarının "cinsiyetsiz" kabul edilmesi, mevcut eşitsizliklerin kemikleşmesine yol açmaktadır. Bu noktada, kadın potansiyelinin işgücü piyasası dışında kalması ekonomi literatüründe bir negatif dışsalılık olarak tanımlanmıştır. Negatif dışsalılık burada şu şekilde tezahür etmektedir: Kadınların eğitim ve yetkinliklerini ekonomik değere dönüştürememesi, sadece hanehalkı geliri üzerinde baskı yaratmakla kalmaz; aynı zamanda toplam beşerî sermaye stokunun eksik kullanımına, bölgedeki yenilikçilik kapasitesinin zayıflamasına ve dolayısıyla uzun vadeli verimlilik artışının yavaşlamasına neden olur. Bu verimlilik kaybı, sadece kadınları değil, bölgedeki tüm ekonomik aktörleri ve gelecek nesilleri etkileyen sistemik bir maliyettir. Sonuç olarak çalışma, toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı stratejilerin sürdürülebilir bölgesel kalkınma hedeflerine ulaşılmasında kritik bir bileşen olduğunu savunmaktadır. Kadınların eğitime erişimindeki artışın (2024 sonu itibarıyla ortalama 8,8 yıl) ekonomik bir karşılık bulması, yerel kalkınma ajanslarının ve politika yapıcılarının toplumsal cinsiyete duyarlı planlama süreçlerini benimsemesine bağlıdır. Kapsayıcı bir kalkınma modeli, kadınların "görünmez" emeğini ve potansiyelini bölgesel stratejilerin merkezine alarak sadece ekonomik büyümeyi değil, sosyal adaleti de tesis etmelidir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Kalkınma, Feminist İktisat, Negatif Dışsalılık, Kadın İşgücü, Türkiye Ekonomisi

From Invisible Women to Sustainable Development: Regional Development and Gender Equality in Türkiye

Classical development paradigms have long focused on capital accumulation and infrastructure investments; however, they have largely overlooked the diverging impacts of these processes on gender. This study examines the economic and social position of women within the heterogeneous regional structure of Türkiye through the lens of gender equality. The primary objective of the study is to analyze the relationship between women's labor force participation and regional development indicators within a theoretical framework, while initiating a discussion on the macroeconomic costs

of existing inequalities. Methodologically, this study evaluates current statistical findings using secondary data sources. Recent data shared by the Turkish Statistical Institute (TurkStat) confirms that the female labor force participation rate has reached 35.5%, entering a historical upward trend. Nevertheless, this general increase masks profound structural gaps between regions. For instance, the disparities between the Eastern Black Sea region, where female employment is relatively higher, and the Southeastern Anatolia region, where participation remains below the national average (approximately 31.7%), indicate not only cultural but also sectoral and political divergence. In the literature, it is argued that feminist development approaches reduce regional inequalities and encourage inclusive growth by analyzing gender-based barriers. Treating economic policies as "gender-neutral" leads to the calcification of existing inequalities. At this juncture, the exclusion of female potential from the labor market is defined in economic literature as a negative externality. This negative externality manifests as follows: the inability of women to convert their education and competencies into economic value not only places pressure on household income but also results in the underutilization of the total human capital stock, weakens regional innovation capacity, and consequently slows down long-term productivity growth. This loss of productivity is a systemic cost affecting not only women but all economic actors in the region and future generations. Consequently, the study advocates that gender-equality-oriented strategies are a critical component in achieving sustainable regional development goals. The translation of the increase in women's access to education (averaging 8.8 years as of the end of 2024) into economic value depends on local development agencies and policymakers adopting gender-responsive planning processes. An inclusive development model must place women's "invisible" labor and potential at the center of regional strategies to establish social justice alongside economic growth.

Keywords: Regional Development, Feminist Economics, Negative Externality, Female Labor Force, Economy of Türkiye

İŞGÜCÜ PİYASASI-EĞİTİM

Türkiye’de MESEM’ler: Ölümle Yaşam Arasında Eğitim

Mehmet Can ALTIN, Ekin BAL

Bu çalışma, Türkiye’de Aralık 2016’da zorunlu eğitim kapsamına alınarak yapısal bir dönüşüm geçiren Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM) programının işgücü piyasası üzerindeki etkilerini incelemektedir. Temel amacı sanayinin istihdam ihtiyacını karşılamak ve genç işsizliğini azaltmak olduğu iddia edilen bu modelde öğrenciler, haftanın bir gününü okulda teorik eğitimle, kalan dört gününü ise işletmelerde pratik eğitim almaktadır. 2016-2024 yıllarını kapsayan veriler, özellikle pandemi sonrası dönemde kurum sayısında %15’i aşan bir genişleme yaşandığını ve sistemin üretim odaklı bir çıraklık modeline doğru hızla evrildiğini göstermektedir.

Ancak bu kurumsal büyüme, ciddi güvenlik ve denetim sorunlarını beraberinde getirmiştir. Özellikle 2021 yılından itibaren MESEM’in ülke genelinde yaygınlaşmasıyla birlikte, 14-24 yaş grubundaki gençlerin karıştığı iş kazası sayısında kontrolsüz bir artış gözlemlenmiştir. 2020 yılında yaklaşık 11.000 olan kaza sayısı, 2024 yılına gelindiğinde %300’e yakın bir artışla 43.876’ya yükselmiştir. Ayrıca, çocuk ve genç yaştaki işçilerde ölümcül iş kazası oranlarının da 2021 sonrasında hızla tırmandığı verilerle ortaya konmuştur. Bu durum, sanayinin yoğun olduğu bölgelerde öğrenci başına düşen öğretmen sayısının yetersizliğiyle birleşince, sistemin denetim kapasitesi hakkında ciddi endişeler doğurmaktadır.

Bu araştırmanın en önemli kısıtı, resmi mikro veri setlerinde bir bireyin doğrudan MESEM programına kayıtlı olup olmadığını tespit etmenin teknik zorluğudur. Bu veri boşluğu, bireylerin eğitim ve istihdam statüleri üzerinden belirli varsayımlar yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu veri boşluğunu kapatmak için bireysel düzeydeki en kapsamlı veri kaynağı olan TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması (HHİA) mikro veri setleri temel analiz birimi olarak kullanılacaktır. Bireylerin doğrudan MESEM kaydı veride yer almasa da HHİA’daki yaş (özellikle 14-18 aralığı), eğitim durumu (devam edilen okul türü) ve haftalık çalışma saatleri gibi değişkenler çaprazlanarak, MESEM profilini karşılayan potansiyel öğrenci-işçi kitlesi üzerinden bir tahminleme yapılacaktır.

Çalışmanın devamında bu kısıtı aşmak ve sosyal sonuçları daha somut bir düzleme taşımak amacıyla, MESEM kapsamındaki iş kazalarına dair gazete haberlerinden derlenecek özgün bir veri seti üzerinden derinlemesine bir analiz gerçekleştirilecektir. Bu yolla Resmi istatistiklerin (SGK ve MEB verileri) bazen genel kategoriler altında sunduğu kaza verileri, doğrudan MESEM öğrencilerini hedef alan gazete haberleri ve yerel medya taramalarıyla özelleştirilecektir. Haberlerden elde edilen "kaza ve ölüm" sayıları, SGK verileriyle karşılaştırılarak, MESEM’in bu toplam içindeki özgün ağırlığı daha net bir şekilde ortaya konacaktır. Özellikle küçük işletmelerde gerçekleşen ve resmi kayıtlara geçmeyen "görünmez" kazaların varlığı, gazete haberleri ve yerel medya taramalarıyla doğrulanacaktır.

Bir diğer yandan iş kazası istatistikleri yaş gruplarına göre incelenecek ve MESEM’lerin yaygınlaşmasının çocukların yaşadığı iş kazaları ve iş kazası sebepli ölümleri nasıl etkilediği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: MESEM, Çocuk İşçiliği, İş Kazaları

MESEMs (Vocational Training Centers) in Türkiye: Education Between Life and Death

This study investigates the labor market impact of Türkiye's Vocational Training Centers (MESEM), which were integrated into compulsory education in December 2016. While the model—comprised of one day of theoretical schooling and four days of practical training—aims to meet industrial demand and reduce youth unemployment, it has evolved into a production-oriented apprenticeship model. This is evidenced by a 15% expansion in institutions between 2016 and 2024, particularly following the pandemic.

However, this rapid institutional growth has outpaced supervisory capacity. Since the nationwide expansion in 2021, work accidents involving the 14–24 age group have increased uncontrollably. Official data reveals a staggering surge from approximately 11,000 accidents in 2020 to 43,876 in 2024—a nearly 300% increase. Fatal accidents among child and youth workers have also climbed sharply, exacerbated by low teacher-to-student ratios in industrial hubs, which compromises safety oversight.

A primary challenge of this research is the absence of direct MESEM registration markers in official micro-datasets. To address this, the study utilizes TurkStat Household Labor Force Survey (HHİA) micro-data as the primary unit of analysis. By cross-referencing variables such as age (14–18), educational status (school type), and weekly working hours, the study estimates the potential student-worker population that fits the MESEM profile.

To complement these estimates and highlight the social consequences, the study introduces a unique dataset compiled from newspaper reports and local media scans. This qualitative approach aims to identify "invisible" accidents—those occurring in small businesses that often go unrecorded in official Social Security Institution (SGK) or Ministry of National Education (MEB) statistics. By comparing news-derived "accident and death" figures with official data, the research clarifies MESEM's specific weight within national statistics. Ultimately, the study examines accident trends by age group to discuss how the proliferation of MESEMs has fundamentally altered the landscape of occupational risks and fatalities for children in Türkiye.

Keywords: MESEM, Child Labor, Work Accidents

Cezaevinden İşgücü Piyasasına: Türkiye’de Cezaevi Çıkışlarının İstihdam Üzerindeki Mekânsal Etkileri

Fadime İrem DOĞAN

Suç, cezalandırma ve işgücü piyasaları arasındaki ilişki, suç ekonomisi literatüründe hem doğrusal hem de mekânsal boyutlarıyla ele alınan önemli bir araştırma alanıdır. Bu çalışma, ceza infaz kurumlarından salıverilen hükümlülerin yerel istihdam üzerindeki etkisini Türkiye örneğinde mekânsal bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Mevcut literatürde suç, ceza ve işgücü piyasası ilişkisi ağırlıklı olarak birey düzeyinde analiz edilirken, bu çalışmada cezaevinden çıkışların il düzeyinde istihdam dinamiklerini nasıl şekillendirdiği ve bu etkinin komşu illere mekânsal olarak yayılım gösterip göstermediği araştırılmaktadır. Bu çalışma, TÜİK’ten elde edilen ve Türkiye’de NUTS-2 düzeyinde 26 bölgeyi kapsayan, 2014-2019 dönemine ait panel veri setine dayanmaktadır. Bağımsız değişken cezaevinden çıkan hükümlü sayısı olup, bu değişken cinsiyet kırımları ile detaylıca ele alınmaktadır. İstihdam düzeyi bağımlı değişken olarak kullanılırken; kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hasıla, eğitim seviyesi, Suriyeli göçmen oranı ve net göç oranı kontrol değişkenleri olarak modele dâhil edilmektedir. Bu çalışma, cezaevinden çıkışlar ile istihdam arasındaki mekânsal ilişkileri incelemek amacıyla Mekânsal Durbin Modeli (Spatial Durbin Model, SDM) kullanmaktadır. Model hem bağımlı değişkende hem de bağımsız değişkende ortaya çıkabilecek mekânsal bağımlılığı ve yayılma etkilerini aynı anda dikkate alma imkânı sunmaktadır. Analizler hem istihdamın hem de cezaevinden çıkışların bölgeler arasında mekânsal olarak kümelendiğine işaret etmektedir. Bu durum, mekânsal yayılma etkilerinin varlığına işaret etmekte; cezaevinden çıkan hükümlülerin yalnızca bulundukları bölgenin değil, komşu bölgelerin işgücü piyasalarını da dolaylı olarak etkileyebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: suç, bölgesel ekonomi, mekânsal analiz, istihdam, cezaevi

From Prison to the Labor Market: Spatial Effects of Prison Releases on Employment in Turkey

The relationship between crime, punishment, and labor markets is an important area of research in the economics of crime literature, examined in both its linear and spatial dimensions. This study aims to examine the impact of convicts released from prison on local employment in Turkey from a spatial perspective. While the existing literature analyzes the relationship between crime, punishment, and the labor market primarily at the individual level, this study investigates how releases from prison shape employment dynamics at the provincial level and whether this effect spreads spatially to neighboring provinces. This study is based on a panel data set obtained from TurkStat covering 26 regions in Turkey at the NUTS-2 level for the period 2014-2019. The independent variable is the rate of convicts released from prison, which is examined in detail by gender. While the employment level is used as the dependent variable, per capita GDP, mean years of schooling, Syrian refugee ratio, and net migration rate are included in the model as control variables. This study uses the Spatial Durbin Model (SDM) to examine the spatial relationships between prison releases and employment. The model allows for spatial dependence and spillover effects that may arise in both the dependent variable and the independent variable. Results indicate that both employment and prison releases are spatially clustered across regions. This points to the

existence of spatial spillover effects, suggesting that released convicts may indirectly affect not only the labor markets of their own regions but also those of neighboring regions.

Keywords: crime, regional economics, spatial analysis, employment, prison

TOPLUMSAL CİNSİYET-EMEK

Cinsiyet Temelinde Evlilik Niyetleri: Türkiye’de Ekonomik Güvenliğin Boyutları

Ayşenur KARAKAŞ AYDINBAKAR, Nilay YÖRÜK TORAMAN

Türkiye’de 2000’li yılların sonlarından bu yana evlilik ve doğurganlık göstergelerinde belirgin bir dönüşüm yaşanmaktadır. Evlilik yaşı giderek ertelenirken doğum oranları hızla düşmektedir. Evliliği kolaylaştırmak ve doğum oranlarını arttırmak için 2025 yılı Aile Yılı ilan edilmiş ve çocuk yardımları, eşya kampanyaları, kredi destekleri gibi uygulamalar tanıtılmıştır. Bu bağlamda çalışma, Türkiye’deki politikaların da odağında yer alan şu soruya odaklanmaktadır: Türkiye’de hiç evlenmemiş bireylerin evlilik niyetleri ekonomik faktörlerden nasıl etkilenmektedir?

Bu soruyu yanıtlamak için ekonomik güvenlik kavramı kullanılarak istihdam durumu, varlık sahipliği ve gelir gibi farklı boyutlar ele alınmıştır. Türkiye Aile Yapısı Araştırması verileri kullanılarak kurulan modeller kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı test edilmiştir. Bulgular, ekonomik güvenlik ile evlilik niyeti arasındaki ilişkinin cinsiyete duyarlı bir örüntü sergilediğini göstermektedir. Türkiye’de cinsiyetlere atfedilen geleneksel roller, evlilik öncesi ve sonrası sorumlulukları farklı biçimlerde tanımlamaktadır. Kadınlardan evlilik öncesinde çoğunlukla ev eşyası gibi tüketim odaklı hazırlık harcamalarını üstlenmeleri, evlilik sonrasında ise ev içi işlerin ve çocuk bakımının temel sorumlusu olmaları beklenmektedir. Erkeklerden ise aile geçindirici rolü (breadwinner) doğrultusunda evlilik öncesinde belirli bir maddi refah düzeyine ulaşmaları, evlilik sonrasında da bu ekonomik sağlayıcılık rolünü sürdürmeleri beklenir.

Analiz sonuçları, kamu sektöründe istihdamın hem kadınların hem de erkeklerin evlilik niyetiyle pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir. Buna karşılık işsizlik, özellikle erkeklerin evlilik niyetiyle negatif ilişkilidir. Öğrenci olmak ise her iki cinsiyet için de evlilik niyetini azaltmaktadır. Bu sonuç, bireylerin evliliği ekonomik ve sosyal açıdan *hazır olma* koşulu gerektiren bir yaşam geçişi olarak değerlendirmeleriyle tutarlıdır. Diğer bulgular, erkeklerde varlık sahipliğinin evlilik niyetiyle güçlü ve pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu, kadınlarda ise varlık sahipliğinin evlilik niyetini açıklamada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığını ortaya koymaktadır. Özetle, erkeklerde ekonomik güvenliğin istihdam ve varlık boyutları öne çıkarken kadınlarda ekonomik güvenlik daha çok görece olarak iş-aile dengesini kolaylaştıran kamu istihdamı ekseninde görünür hale gelmektedir.

Bu çalışmanın sonuçları evlilik niyetlerinin yalnızca teşviklerle değil, ekonomik güvenliği yapısal olarak güçlendiren adımlarla şekillendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Politika yapıcılarının evliliği özendirmeye odaklanırken genç yaşlarda istikrarlı istihdam olanaklarını artırması, sektör farkı gözetmeksizin bireylere eşit haklar sunulması, kayıt dışılığı azaltması ve istihdam güvencesini sağlamlaştırması kritik öneme sahiptir. Ayrıca, evlilik öncesi büyük bir bariyer oluşturan finansal yükün hafifletilmesi adına erişilebilir ve uzun vadeli konut politikalarının hayata geçirilmesi evliliğe geçiş sürecini kolaylaştıracak politikalar arasında değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik niyeti, ekonomik güvenlik, cinsiyet, istihdam, Türkiye

Gendered Marriage Intentions: Dimensions of Economic Security in Türkiye

Since the late 2000s, Turkey has undergone a notable transformation in marriage and fertility indicators. The age at first marriage has been steadily rising while birth rates have declined rapidly. In an effort to facilitate marriage and raise birth rates, 2025 was declared the Year of the Family, accompanied by child benefit schemes, household goods campaigns, and credit support programs. In this context, the study addresses a question central to Türkiye's current policy agenda: How do economic factors shape the marriage intentions of never-married individuals in Türkiye?

To answer this question, the concept of economic security is employed, encompassing dimensions such as employment status, asset ownership, and income. Using data from the Türkiye Family Structure Survey, models are estimated separately for women and men. The findings reveal that the relationship between economic security and marriage intention exhibits a gender-sensitive pattern. Traditional gender roles in Türkiye define pre- and post-marital responsibilities differently. Women are generally expected to undertake consumption-oriented preparatory expenditures such as household goods before marriage and to assume primary responsibility for housework and childcare afterward. Men, by contrast, are expected to attain a certain level of material prosperity before marriage in line with the breadwinner role and to maintain this economic provider function after marriage.

The results show that public sector employment is positively associated with marriage intention for both women and men. Unemployment, on the other hand, is negatively associated with marriage intention, particularly among men. Being a student reduces marriage intention for both genders. This finding is consistent with the view that individuals regard marriage as a life transition requiring economic and social readiness. Further results indicate that asset ownership has a strong positive association with marriage intention among men, whereas it does not produce a statistically significant difference for women. In sum, while employment and asset dimensions of economic security stand out for men, women's economic security becomes visible primarily through public sector employment, which facilitates work-family balance.

The findings underscore that marriage intentions should be shaped not merely through incentives but through structural measures that strengthen economic security. It is critical for policymakers pursuing pro-marriage objectives to expand stable employment opportunities at younger ages, ensure equal rights across sectors, reduce informality, and reinforce employment security. Moreover, implementing accessible and long-term housing policies to alleviate the financial burden that constitutes a major barrier before marriage should be considered among the policies facilitating the transition to marriage.

Keywords: Marriage intention, economic security, gender, employment, Türkiye

Kadınların İşgücüne Katılımı, Doğurganlık ve Ekonomik Gelişme: Emek İstihdam Bağımsızlığı Modeli ile İnsan Hakları Temelli Bir Çerçeve

Saadet Yağmur KUMCU

Bu çalışma, kadınların işgücüne katılımı, doğurganlık eğilimleri ve ekonomik gelişme arasındaki ilişkiyi insan hakları temelli ve emek eşitliği odaklı bir çerçevede incelemektedir. Son beş yıllık göstergeler, Türkiye’de kadın istihdam oranı ve işgücüne katılım kademeli biçimde arttığını; nüfus artış hızı ise yavaşlayarak düşük seviyelerde seyrettiğini; buna karşılık gayrisafi yurtiçi hasıla reel olarak büyümeye devam etmektedir. Bu üç eğilimin birlikte varlığı, emek piyasası yapısı, ücretsiz emek ve demografik davranış arasındaki bağın yeniden teorik olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Üretim ve gündelik yaşam faaliyetlerinin giderek insan–teknoloji etkileşimine dayalı hale gelmesi; emek talebi ile emek arzı arasındaki klasik denge mekanizmalarını zayıflatmakta ve yalnızca formel istihdam verilerine dayalı analizlerin açıklama gücünü sınırlamaktadır. Çalışma, bu yapısal değişimi dikkate alarak ücretsiz ev içi emek ve bakım faaliyetlerini ekonomik analizin merkezine yerleştiren genişletilmiş bir paradigma önermektedir.

Araştırmada Emek İstihdam Bağımsızlığı Modeli (LEIM) normatif ve analitik çerçeve olarak geliştirilmektedir. Model, ağırlıklı olarak kadınlar tarafından yürütülen ücretsiz ev içi emeği — ev kadını emeğini — ekonomik açıdan üretken ve kalkınma açısından belirleyici bir unsur olarak tanımlar. Kadın istihdamındaki artış ile doğurganlık oranlarındaki düşüş, birbirinden kopuk süreçler olarak değil; hane halkı üretimi, bakım yükü ve zaman tahsisi kararlarıyla birlikte bütüncül bir yapı içinde ele alınır. Ücretsiz emeğin ulusal gelir hesapları ve emek istatistikleri dışında kalması hem ölçüm yanlışlığı üretmekte hem de sosyal politika tasarımı eksik yönlendirmelere yol açmaktadır. Ampirik ve kavramsal inceleme Türkiye örneğine odaklanmaktadır. Son beş yılda kadın istihdamındaki artışa oranla doğurganlık hızındaki zayıflama ve ekonomideki büyüme; ücretsiz emeğin görünmez katkısının daha belirgin hale geldiğini göstermektedir. LEIM çerçevesi, ev içi emeğin ekonomik değerinin hesaplanmasını ve emek piyasası düzenlemeleriyle ilişkilendirilmesini sağlayan yöntemsel bir yapı sunar.

Çalışma, formel istihdam dışındaki emek arzının tanınmasının kadınların eğitime ve kaynaklara erişimini güçlendireceğini, toplumsal cinsiyet temelli işbölümünü dönüştüreceğini ve daha dengeli refah sonuçları üreteceğini savunmaktadır. Bu yönüyle araştırma, kadın istihdamı, nüfus dinamikleri ve ekonomik büyüme tartışmalarını ücretsiz emek boyutunu içerecek şekilde genişleterek, insan hakları temelli kapsayıcı bir iktisadi yaklaşım geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Emek, istihdam, ücretsiz emek, insan hakları ekonomisi, yeni paradigma, emek- istihdam bağımsızlığı

Women’s Labor Force Participation, Fertility, and Economic Development: A Human-Rights-Based Framework with the Labor Employment Independence Model

This study examines the relationship between women’s labor force participation, fertility trends, and economic development within a human-rights-based and labor-equity-oriented framework. Indicators from the past five years show that women’s employment and labor force participation rates in Turkey have increased gradually, while the population growth rate has slowed and remained at relatively low levels; in contrast, real gross domestic product has continued to expand. The coexistence of these three trends calls for a renewed theoretical reassessment of the links among labor market structure, unpaid labor, and demographic behavior.

The increasing reliance of production and everyday life activities on human–technology interaction weakens classical equilibrium mechanisms between labor demand and labor supply and limits the explanatory power of analyses based solely on formal employment data. Taking this structural transformation into account, the study proposes an expanded paradigm that places unpaid household labor and care activities at the center of economic analysis.

The research develops the Labor Employment Independence Model (LEIM) as a normative and analytical framework. The model conceptualizes unpaid household labor—primarily performed by women, referred to as housewife labor—as economically productive and developmentally decisive. The rise in women’s employment and the decline in fertility rates are not treated as disconnected processes but are analyzed within an integrated structure that includes household production, care burdens, and time-allocation decisions. The exclusion of unpaid labor from national income accounts and labor statistics generates measurement bias and leads to incomplete policy design and misdirected social interventions.

This empirical and conceptual study focuses on the case of Turkey, utilizing data from the Turkish Statistical Institute (TurkStat). The combination of rising female employment, weakening fertility rates, and continued economic growth over the past five years indicates that the invisible contribution of unpaid labor has become increasingly significant. The LEIM framework offers a methodological structure for estimating the economic value of household labor and linking it to labor market regulation.

The study argues that recognizing labor supply outside formal employment will strengthen women’s access to education and resources, transform gender-based divisions of labor, and produce more balanced welfare outcomes. In this respect, the research aims to broaden debates on women’s employment, demographic dynamics, and economic growth by incorporating the dimension of unpaid labor and advancing a human-rights-based, inclusive economic approach.

Keywords: Labor, employment, unpaid labor, human rights–based economics, new economic paradigm, labor–employment independence

POLİTİK İKTİSAT-KADIN EMEĞİ

İktisat Tarihinde Görsel Analiz Üzerine Bir Deneme: “1970-1990 Arası Türk Sinemasında Kadın Emeğinin Tasviri”

Ayşe Feyza ŞAHİNKUŞU ÖZDAMAR, Mihriban SARIBULAK

1970 sonrası Türk siyaseti ve ekonomisinde ortaya çıkan yapısal değişim ve sorunlar, köyden kente göçen ve kentleşemeyen kadın işgücü arzındaki artış, kontrolsüz göçün getirdiği yoksullaşmanın derinleşmesi ve kadın emeğinin kurumsallaşamaması Türkiye’de kadın emeğinin dönüşümüne neden olmuştur. Bununla beraber bu aşikâr dönüşüm Türk sinemasında kadın figürünün temsil ve tasvirinde yepyeni bir uyanışı da beraberinde getirmiştir. Daha önceden “salon filmleri” olarak adlandırılan filmlerde edilgen, hayatını idame etme kaygısı gütmeyen, züppe, irrasyonel ve pasif karakterler olarak yansıtılan kadınlar yerini artık güçlü, çalışan, rekabet eden, zorluklara katlanan ve sorumluluk almaktan çekinmeyen, mücadeleci ve özgür ruhlu kadınlara bırakmıştır. Kadınlar artık hane içinde sadece görünmeyen emekten ibaret değildir. Statüsü ne olursa olsun, çalışma hayatının tam ortasında aktif olarak her gün yer alan ve bu engebeli yolun en keskin virajlarıyla karşılaşan kadınlar dönemin sinema filmlerinde de sık sık karşımıza çıkmaktadır. Kimi zaman proleter, kimi zaman sermayedar kimi zaman da etik değerlere bağlı bir eğitimci olarak betimlenen kadınların orijinde emek piyasasında karşılaştıkları sorunlar aynıdır. Kadınlar erkek egemen dünyaya yeni bir işgücü arzı olarak gelen, mevcut eril düzene tehdit oluşturan ve sistemde bir şekilde baskılanması gereken varlıklardır.

İktisat tarihi, ortaya çıktığından beri yazılı kaynaklardan beslenen bir disiplindir. Ancak geldiğimiz noktada mevcut basılı kaynakların yanı sıra 20. Yüzyılda ortaya çıkan devasa görsel sanatlar birikimini de kullanmak, yapılan çalışmaların şeffaflığını ve özgünlüğünü arttıracaktır. Bu çalışma bu gaye ile yola çıkmıştır. Araştırma, 1970 ile 1990 yılları arasında Türk sinemasında farklı oyuncular ve yönetmenler tarafından çekilen, feminist teorinin konusu olabilecek 20 filmin analizini kadınların işgücü piyasasında karşılaştığı sorunlar bağlamında ele alacaktır. Kadınlara atanan roller, kadınların varoluşunun ekonomik süreçleri, toplumun kadınlara karşı takındığı tavır ve bu bakış açısının yıllar içindeki değişimi çalışmanın temelini oluşturacaktır. Emekleriyle kendi ayakları üzerinde duran, tüm ekonomik süreçlere aktif olarak katılan ve ataerkil sosyolojik yapıya karşı çıkan kadınların 20 yıllık görsel temsil analizi özellikle iktisat tarihi literatüründe yeni bir bakış açısı ortaya çıkaracaktır.

Anahtar Kelimeler: Görsel İktisat Tarihi, Türk Sineması, Kadın Emeği Tarihi

An Essay on Visual Analysis in Economic History: “The Depiction of Women’s Labor in Turkish Cinema, 1970–1990”

The structural changes and problems that emerged in Turkish politics and the economy after 1970, the increase in the supply of female labor migrating from rural areas to cities but unable to urbanize, the deepening of poverty brought about by uncontrolled migration, and the failure of women’s labor to become institutionalized have led to the transformation of women’s labor in Turkey. Along with this, this evident transformation has also brought about a completely new awakening in, the representation and portrayal of the female figure in Turkish cinema. Women, who were previously portrayed in so-called “salon films” as passive, carefree, snobbish, irrational, and passive characters, have now been replaced by strong, working, competitive, resilient, and free-spirited women who are not afraid to take on responsibilities. Women are no longer merely invisible labor

within the household. Regardless of their status, women who are actively present in the very heart of the workforce every day and face the sharpest turns of this rugged path frequently appear in the films of the era. Whether portrayed as proletarians, capitalists, or educators committed to ethical values, the problems these women face in the labor market are fundamentally the same. Women are seen as a new labor force entering a male-dominated world, posing a threat to the existing patriarchal order, and as entities that must be suppressed within the system in some way.

The history of economics is a discipline that has drawn on written sources since its inception. However, at this stage, utilizing the vast body of visual art that emerged in the 20th century alongside existing printed sources will enhance the transparency and originality of the research. This study was undertaken with this objective in mind. The research will analyze 20 films produced in Turkish cinema between 1970 and 1990 by various actors and directors films that could be subjects of feminist theory within the context of the challenges women face in the labor market. The roles assigned to women, the economic processes of women's existence, society's attitude toward women, and the evolution of this perspective over the years will form the foundation of the study. A 20-year analysis of the visual representation of women who stand on their own two feet through their labor, actively participate in all economic processes, and challenge the patriarchal sociological structure will introduce a new perspective, particularly within the literature of economic history.

Keywords: Visual Economic History, Turkish Cinema, History of Women's Labor